

A R I S T O P H A N E A ,

scripsit

Dr. Fridericus Thierschius.

---

4 A. gr. a. 220

H

ARISTOPHANEA,

sive

dissertatio de locis nonnullis difficilioribus Aristophanis rite constituendis et explicandis recitata die secundo mensis Augusti anni 1834 in consessu primae classis Academiae litt. Reg. Monacensis.
Addita sunt epimetra duo.

Constitui, Socii illustrissimi, communicare vobiscum observationes de nonnullis Aristophanis locis difficilioribus, quibus poëtae lectionem emendari aut rectius quam hucusque factum est explicari posse arbitror. Initium fiet a versibus Nubium, in quibus Socrates ab Aristophane furti insimulatur. Postea quam enim Socratis discipulus Strepsiadi varia praeceptoris artificia exposuit, quibus ille in rebus subtilibus enucleandis aut ingeniis auditorum acuendis uteretur, his verbis narrationem continuat versu 176 seqq.

Μαθητής.

Ἐχθὲς δὲ γ' ἡμῖν δεῖπνον οὐκ ἦν ἐσπέρας.

Στρεψιάδης.

Εἶεν· τί οὖν πρὸς τ' ἄλφειτ' ἐπαλαμήσατο;

Μαθητής.

*Κατὰ τῆς τραπέζης καταπάσας λεπτὴν τέφραν
Κάμψας ὀβελίσκον, εἶτα διαβήτην λαβῶν,
Ἐκ τῆς παλαιστρας δοιμάτιον ὑφείλετο*

Στρεψιάδης.

*Τί δῆτ' ἐκείνον τὸν Θαλῆν θανμάζομεν;
Ἄνοιγ' ἀνοιγε τὴν θύραν. κ. τ. λ.*

Jam primum apertum est, in artificio describendo agi de geometria et geometrico. apparatu. Nam Socrates circinum aut praeparat aut capit, cujus auxilio τῆς γεωμετρίας διαγράμματα ducuntur. Ad haec autem efficienda non creta utebantur deambulantes illi et discipulis circumfusi magistri, sed pulvere sparso. Notum est, quod de Aristippo refertur, qui cum naufragium fecisset, ex figuris geometricis, quas in littore descriptas conspicabatur, intellexit, se cum sociis in terram delatum esse ab incolis vere hominibus id est ingeniorum cultu ornatis habitatam. Cf. Galen. Protrept c. V. p. 11 ibique interpretes. Hinc Archimedes e pulvere et radio excitatur Cic. Tusc. Disp. V. 23 et Senec. Ep 88. „In geometriae pulvere haerebo“? Locus autem, in quo Socrates haec parasse dicitur, palaestra est i. e. gymnasium, in qua philosophis eorumque institutioni locus patebat. Celebrata sunt a Platone ipsius Socratis cum Lyside, Charmide aliisque juvenibus colloquia, in istis locis instituta, et Vitruvius in descriptione palaestrae l. V. c. 9 de iisdem: „Constituantur autem in tribus porticibus exedrae spatiosae habentes sedes, in quibus philosophi, rhetores reliquique, qui studiis delectantur, sedentes disputare possint“. Nec vero in eis geometrarum usui pulveris copia deerat, quo nimirum luctatores oleo peruncti sese conspergerent, in aperta arena porticibus inclusa, quam τὸ αἶθριον τῆς ἀνλῆς Lucianus appellat Anachars. c. 2 et conisterium Vitruvius l. l. Non igitur mirum, si Socrates in palaestra institutionem geometricam simulat, in eo tantum ab usu recepto diversus, quod non arena vel pul-

vere utatur ad figuras, sed cinere. Quo consilio statim patebit. Reliqua multis dubitationibus obnoxia. Ac furti quidem insimulatio inest verbis: ἐκ τῆς παλαιστρας θοιμάτιον (τὸ ἱμάτιον) ὑφείλετο. — Quid vero ἱμάτιον hic locorum? Nempe pueri et juvenes vestibus in palaestra depositis nudi ad luctam descendebant. Cf. Lucian. Anachars. init. καὶ τοι κατ' ἀρχὰς εὐθύς ἀποδυσάμενοι (ἐώρων γάρ) λίπα τε ἤλειψαντο καὶ κατέψησε μάλα εἰρηνικῶς ἄτερος τὸν ἕτερον ἐν τῷ μέρει· μετὰ δὲ . . . ὠθοῦσι τε ἀλλήλους κ. τ. λ. Cogites igitur primo ad spectu, sermonem esse de veste ab ephebo aliquo in palaestra deposita. Jam apparatus ad furtum faciendum necessarium monstrat versus κάμψας ὀβελίσκον· εἶτα διαβήτην λαβών. — Ὀβελίσκος, quoniam τέφρα simul commemoratur, locum indicat, in quo sacra facta et carnes assatae erant, usu jam homericæ aetati cognito:

μιστυλλον δ' ἄρα τ' ἄλλα καὶ ἀμφ' ὀβελίοισιν ἔπειραν,
ᾧπησαν δὲ περιφραδέως κ. τ. λ. Il. α 465 al.

Cineres igitur sunt ex sacrificiis eorumque igne reliqui. His indiciis ad aram deo alicui sacratam ducimur, et cum simul mensa ponatur, intelligenda erit *ιερά* illa *τράπεζα*, in monumentis Graecorum, in primis autem Aegyptiorum saepe repraesentata, in qua hostiarum femora, lepores aut volucres integras, panes, placentas, fruges atque flores acervata videas. Ad hunc igitur sacrificulorum apparatus veru quoque pertinebat, neque credendum Schützio, veruculum a Socrate in palaestram allatum. Sed dubium est necti an sejungi debeant ὀβελίσκος et διαβήτης in versu κάμψας ὀβελίσκον εἶτα διαβήτην λαβών. Separavit Reisigius in Praef. ad Nubb. p. XXV. vertens „veruculo incurvato et circulo prehensio, sed male idem omnem scenam e palaestra in aedes Socratis transtulit, ut philosophus non furem egisse, sed furti commode perpetrandi artificio delineato esurientes discipulos demulsisse fingeretur, nullo usu si mores Socratis culpa liberare voluit. Perinde enim est, furem an furti ma-

gistrum agere, nec meliore successu, si nexum respicias. Nam ut Socratem delineandi artis experientissimum omittamus, quem nobis haec explicatio sistit, ut concedamus etiam, hac delineati furti imagine subtilitatis et nequitiarum alumnos istos delectari potuisse, quomodo tibi finges Strepsiadem, hominem rusticum et incultum et qui sciret, quid esset esurire, hujusmodi imaginis cogitatione non solum delectatum sed ita abreptum fuisse, ut Socratem ultra Solonem extolleret et in scholam irruere niteretur? Haec igitur absona sunt a ratione poëtae et ab omnibus, qui post Reisigium interpretes Nubium extiterunt jure meritoque repudiata. Altera ratio est, qua ὀβελίσκος et διαβήτης jungunt. Hanc sequuntur scholiastae: ὀρθὸν ὄντα, φησὶν, τὸν ὀβελίσκον ἔκαμψεν, ἵνα δι' αὐτοῦ κλίψῃ τὸ ἱμάτιον.... Ἄλλως· ἐπειδὴ οἱ τὰ γεωμετρικὰ θεωρήματα διδάσκοντες διαβήταις γράφουσιν ταῦτα, φησὶν· ὅτι ὀβελίσκον κάμψας καὶ διαβήτου σχῆμα λαβὼν . . . ὑφείλε τὸ ἱμάτιον. Haec posterior explicatio, qua veruculum in circini formam Socrates curvasse dicitur, haud dubie vera est. Nam circino ipsi ad aram nullus neque usus neque locus, et Socrates, qui ibi geometriam simularet, circinum sibi praeparare debebat. Διαβήτην autem recte describit schol. Ἐργαλεῖον ὁ διαβήτης . . . τῷ Α στοιχείῳ παρειικός. κ. τ. λ. Constructionis rationem perspexit jam Glossator ap. Dobreacum p. 21. Appendicis ad Aristophanica Porsoni v. 178 „ὡς atramento script. in 5 supra διαβήτην et supra ὡς, περιγραν (πυράγραν?) rubr“. Voluit igitur ille ὀβελίσκον ὡς διαβήτην λαβὼν, vel potius supra διαβήτην glossam posuit ὡς πυράγραν. Haec struendi ratio probata Hermanno, qui post Duckerum laudat Av. 1002 τὸν κανὸν . . . ἐνθὲς διαβήτην, item Porsono qui in ed. Bekkeri affert Anaxandridem Stobaei XXXIX = XI. ὅστις λόγους παρακαταθήκην γὰρ λαβὼν (scr. παραλαβὼν). Eadem structura obvia in loco dubio v. 55 ἐγὼ δ' ἂν αὐτῇ θοιμάτιον δεικνύς τοδι Πρόφασιν ἔφασκον· ὧ γύναι λίαν σπαθαῖς, in quo σπαθαῖν sensu lascivo intelligendum de muliercula cum marito decubante, quam ille lassus nimirum jam et fatigatus coercet veste interposita. Hoc autem

efficit τὸ ἱμάτιον δεικνὺς πρόφασιν i. e. ὡς πρόφασιν, idque poëta ἀπροσδοκῆτως suo more, ubi exspectes τιθεὶς προκάλυμμα aut simile quid, ut vice versa mulier apud Tibullum I. 9, 56. „Tecum interposita languida veste cubet“. Haec si vera sunt, admitti non poterit ratio, quam video probari Reisigio aliisque, quum statuunt κάμψας ὀβελίσκον ita intelligendum esse, ut Socrates cuspidem veruculi incurvasse dicatur instar unci, cujus auxilio vestem correptam adtraheret. Nam ut circinum referret veru, medium incurvare ejusque crura aequali longitudine efficere debuit. Accedimus ad ipsius furti rationem, in qua investiganda quaeritur, quid furatus dicatur Socrates, quo loco, qua ratione? Libri manu scripti omnes referunt *ῥοιμάτιον*. Haec lectio dudum fuit suspecta propter articulum. Non enim de certo quodam vestimento hic sermo est: non τὸ ἱμάτιον sed ἱμάτιον ὑφείλετο Socrates dici debebat. Itaque Brunckius articulum omiserat, quem nec Demetrius habet 152 p. 660, 22. teste Porsono in ed. Bekk. p. 290, Hermannus autem in priore editione scripserat *ῥ' ἱμάτιον*, structuram post κάμψας interruptam et per τε continuatam in simplicissimam orationem haud recte inferens. Sed idem vir egregius in nuperrima Nubium editone ulterius progressus ipsam lectionem ἱμάτιον vel *ῥοιμάτιον* sollicitare studuit, recte omnino, quamquam rationibus usus, ut mihi quidem videtur, minus idoneis. Nimirum dicit offendere ipsum illud, quod vestem surripuisse dicatur Socrates. Adendum enim fuisse etiam venditam vel oppigneratam esse, ut emeretur, quo coenarent; tum mensam in palaestra, deinde cineres in mensa sparsos; porro unde sumptum sit interrogat, quod pro circino esset veruculum? Postremo vituperat, quod non appareat, quomodo circino circulum describens vestem furari Socrates potuerit. Jam quod ad primum, quo utitur argumentum attinet, sufficebat audientibus dici, vestem fuisse surreptam, venditam aut oppigneratam esse, ut numos haberent, quibus coenam emerent, ipsi intelligebant, et esset talis brevitatis ex narrationis hujus natura, in qua tantum capita rerum tanguntur. Cum autem totius loci indoles indicet, scenam agi ad

aram, neque de cineribus in ea sparsis nec denique de veru, unde id venerit, spectatores dubii esse poterant. Sed adsunt alia et, ni fallor, graviora, quae lectionem *δοιμάτιον* vel *ιμάτιον* convellant, ac primum quidem scholiastae ad vers. 97 auctoritas. Is enim ad elevandam Aristophanis calumniam contendit, Socratem ab Eupolide quamvis paucis verbis durius tractatum fuisse quam ab Aristophane totis Nubibus: *Ἐπειτα Εὐπολις, εἰ καὶ δι' ὀλίγων ἐμνήσθη Σωκράτους, μᾶλλον ἢ Ἀριστοφάνης ἐν ὄλαις ταῖς Νεφέλαις αὐτοῦ καθήψατο.* Huic opinioni ut fidem faciat ex Eupolide versus affert, in quibus Socrates cyathum vel *οἰνοχόην* surripuisse dicitur: *οὐδὲν δὲ χεῖρον ὑπομνησθῆναι τῶν Εὐπόλιδος.*

*Δειξάμενος δὲ Σωκράτης
τὴν ἐπίδειξιν (vid. add. τῶν μελῶν)
Στησιχόρου, πρὸς τὴν λύραν
οἰνοχόην ἔκλεψεν.*

οἶον δ' (scr. δὴ) ἦν ὄραν τὸν φιλόσοφον τὸ ἐν φανερῷ μάλιστα σκεῦος κατακείμενον κλέπτοντα καὶ ὑφαιρούμενον.

Patet huic scholiastae prisco sane et erudito nihil de veste a Socrate surrepta in Nubibus auditum neque lectum. Nam tale quidem furtum maximum erat et crimen capitale. Solonis enim legibus morte puniebatur, qui ex gymnasiis vestem surripisset. Cf. Demosth. contra Timocratem. Opp. T. I. p. 736 l. 6 ed. Reiskii καὶ εἰ τις γ' ἐκ Λυκείου ἢ ἔξ Ἀκαδημίας ἢ ἐκ Κυνοσάργους ἰμάτιον ἢ Ληκύθειον ἢ ἄλλο τι φαυλότατον, ἢ τῶν σκευῶν τι τῶν ἐκ τῶν Γυμνασίων ὑφέλοιτο . . . καὶ τούτοις θάνατον ἐνομοθέτησεν εἶναι τὴν ζημίαν (ὁ Σόλων). Quodsi igitur Aristophanes furti, cui mors poena proposita erat, Socratem insimulasset, scholiasta nulla prorsus ratione dixisset, omnia, quae in Nubibus legerentur, non accedere ad Eupolidis calumniam, qui a Socrate cyathum surreptum

finxerit. Accedunt difficultates ductae a veste ad aram deposita et ab hora, quae huic scenae assignatur. Vidimus supra, hanc, quam surripuisse diceretur Socrates, cogitari debere ex numero earum fuisse, quas pueri et ephebi luctaturi in palaestra deponerent. Hi autem non sub dio neque ad aram, sed in locis clausis vestes exuebant ibique sua omnia sub custodia famulorum relinquebant. Quin omne commercium inter adolescentulos denudatos atque inter spectatores, qui ex porticibus certamina eorum in area peragenda videbant, erat interruptum, quam ob causam ista spectantium cohors *οἱ ἔξωθεν* dicuntur Nubb. 974, nec illi nisi finito labore et veste denuo sumta cum his miscebantur. Accedit, quod res vespere facta dicitur: *ἐχθές δέ γ' ἡμῖν δεῖπνον οὐκ ἦν ἐσπέρας*, quo tempore exercitationes in palaestris jam desierant. Nempe lucta adolescentulorum et labor in palaestra meridiem versus incipiebat, posteaquam grammatarum, musicorum, philosophorum institutio desierat, cf. Lucian. Amorr. §. 45 *καὶ πρὸς ἡλίου μεσημβρινὸν θάλλπος ἐγκονίζεται τὸ σῶμα πυκνούμενον*. Post luctam itum ad lavacra, ut corpus oleo, pulvere ablueretur et a molestia reficeretur, inde ad coenam discessum cf. Lucian. l. l. Haec omnia ante Solis occasum fiebant, ante quem palaestra claudi debebat ex lege Solonis ap. Aeschin. c. Timarch. in Reisk. Opp. Oratt. T. III. p. 37 *οἱ δὲ τῶν παιδῶν διδάσκαλοι ἀνοιγέτωσαν μὲν τὰ διδασκαλεῖα μὴ πρότερον ἡλίου ἀνιόντος, κλειέτωσαν δὲ πρὸ ἡλίου δύνοντος*. Jam apertum erit, eo diei tempore, quo Socrates in palaestram ingressus fingitur, nihil illic luctationum, nihil vestium depositarum amplius fuisse, quo cognito facile vides fundamentum solvi, quo omnis explicatio de veste pueri vel ephebi ex palaestra surrepta nitebatur. Eodem igitur deferimur, quo Hermannus, quamvis alia via, ut lectionem *δοιμάτιον* vel *ιμάτιον* corruptam statuamus, et conjecturam, qua locum sanare instituit, amplectimur tanquam palmariam tantoque critico dignam. Scribendum enim ille vidit *θυμάτιον ὑφείλετο* pro *δοιμάτιον*. *Θῦμα* hostia est vel victima vel quidquid aliud deo offertur, veluti bos apud Posidippum Athenaei IX. p. 377. A

Διακονοῦμεν νῦν γάμους· τὸ θῦμα βοῦς· fruges diversi generis sunt, apud Sophocl. Electr. 634, quos Clytaemnestra Apollini offert, id est in mensa ejus cum precibus deponit: *Ἐπαιρε δὴ σὺ θύμαθ' ἢ παροῦσά μοι Πάγκαρπ', ἀνακτι τῷδ' ὅπως λυτηρίους Εὐχὰς ἀνάσχω* Cf. Suid. p. 1921 B. Gaisf. *θύματα, θυμιάματα ἀπαρχαί, θυσῖαι Ἀριστοφ. τὰ θύματ' οὐδέν ἐστι πλὴν γένεια καὶ κέρατα. Ἐπὶ τῶν ἱερείων τῶν μὴ ἐχόντων σάρκας.* Locus Aristoph. Av. 902 ita editur: *Τὰ γὰρ παρόντα θύματ' οὐδέν ἄλλο πλὴν Γένειόν ἐστι καὶ κέρατα.* Hinc ductum *θυμάτιον*, quod *θυμήτιον* scriptum Suid. T. I. p. 1922 C. hostia vel sacrificium minoris momenti: *θυμήτιον*) τὸ μικρὸν θῦμα καὶ εὐτελής, sed idem p. 1921 C. *θυμάτιον*, θῦμα ex usu jam Aristoph. aetate vulgato *μειώσεως*, quae significationem vocabuli, ex quo ducta est, non amplius minuebat, quod jam in *ὄβελίσκος* pro *ὄβελος* adhibito interpretes notaverunt. Hac autem felicissima conjectura, quae eadem et facillima est locus ab impedimento vestis et memoria non dico Socratis sed Aristophanis a calumnia nimium gravi liberatur. Nam Socratem videmus nunc quidem non qui in veste e palaestra furanda crimen capitale committere, sed qui hostiola surrepta famem sibi et discipulis sedasse perhibetur. Simul intelligitur, qua ratione Scholiasta ad vers. v. 97. Eupolidis calumniam illam Socrati adpersam procaci Aristophanis culpandi lubriciore dicere poterat. Nam surripere cibi aliquid in aris relictis id quidem etsi non honestum, at tamen esurienti condonatum erat. Jam quaeri debet, cujus dei ea sacra fuerint, quae Socrates surripuisse dicitur. Notum est Gymnasio Mercurium fuisse praesidem, palaestrae et certaminum ejus moderatorem, *Ἑρμῆν ἐναγώνιον*, qui Herculem vel Amorem vel utrumque in his locis *θεοὺς παρέδρους* habebat. His igitur in gymnasiis sacra fiebant, Mercurio imprimis. Hinc *ἔρμαια ἐν τοῖς Γυμνασίοις* a juvenibus et pueris celebrata secundum legem Solonis apud Aeschin. l. l. *Καὶ οἱ γυμνασάρχαι τοῖς Ἑρμαιοῖς μὴ ἐάτωσαν συγκαθίεναι μηδὲνα τῶν ἐν ἡλικίᾳ τρόπῳ μηδενί*, cujus sacrificii exemplum est apud Platonem in Lysid. p. 206 B jam ab Hermanno allatum: *καὶ ἅμα λα-*

βῶν τὸν Κτήσιππον προσήειν εἰς τὴν παλαίστραν . . . εἰσελθόντες δὲ κατελάβομεν αὐτόδι τεθυκότας τε τοὺς παῖδας καὶ τὰ περὶ τὰ ἱερεῖα σχεδὸν τι ἤδη πεποιημένα. Porro κατ' ἐξοχὴν commemoratur Ἑρμῆς ἐν Παλαίστραις tanquam juvenis arte gymnastica exculi perfectissimum exemplar cf. Lucian. Amorr. §. 46 πῶς δ' οὐκ ἂν ἀγαπήσαι (τίς) τὸν ἐν παλαίστραις μὲν Ἑρμῆν, Ἀπόλλωνα δὲ ἐν λύραις κ. τ. λ.

Superest, ut de ratione surreptae a Socrate hostiae videamus. Cum autem veru in circinum flexisse dicatur, statuerunt, hoc eo consilio factum, ut isto instrumento non solum ad figuras geometricas, sed etiam ad corripiendum, quod appeteret, uteretur. Omitto priores interpretes, quorum ratio corrupta lectione nititur, Hermannum videamus, cujus ingenio vitium sublatum est, non vero haec ultima loci difficultas. Ait ille: „Esuriens cum esurientibus discipulis adstitit in palaestra ad mensam, in qua et hostia et quibus ad sacra opus est instrumenta jacebant. Ibi mensam conspersit cinere, cujus copia erat ex igne sacrorum caussa accenso, arreptoque veru eoque in circini modum inflexo circulum coepit describere sic ut qui circumageretur circini pes hostiam corriperet secumque auferret.“ Manifestum est hoc modo novas difficultates cieri. Nam si hostia, si instrumenta sacra in tabula erant disposita, quomodo tibi aptam eam fingas geometricae demonstrationi, ad cujus figuras recipiendas vacua esse debebat? Quid vero? Socratice permissum fuit, mensam sacram inter hostias et organa ista cinere conspergere, et si haec omnia statuas, quomodo latere potuit ea machinatus, quae statui videmus ab Hermanno? Nam in loco publico non solum discipuli esurientes, verum etiam alii palaestrae spectatores adstant, quos fallere debebat. Id autem quomodo fieri potuisse tibi fingas, si omnes in id ipsum, quod surripere voluit, convertebat? Necesse enim erat, ut qui videndi et audiendi caussa adstarent circinum dum orbem describeret oculis sequerentur, et hoc ipsum conspicerentur, quod ejus pede in ipso opere

porrecto corripere esuriens sophista volebat. Igitur contrarium rei, quae verbo ὑφελίσθαι indicatur, accidisset, nempe furtum manifestum κλοπή ἐν φανερω̄ et omnium oculis deprehensum. Accedit autem nova loci difficultas, quam hucusque non tetigimus. Mirum enim est, quod tertio demum versu ὡς ἐν παρέργῳ palaestrae mentio injicitur. Ejus enim commemoratio, si apte scenam disponi statuas, reliqua praecedere debuit, ut statim ab initio pateret, ubi locorum res gereretur. Ex his patet Hermannum, venia hoc summi viri et quondam praeceptoris mei dixerim, veram quidem viam ingressum esse, sed in media substitisse. Ad solvendas has postremas loci difficultates juvat, quod Invernizius e codice Ravennat. affert: „In libro Rav. scriptum fuerat ἐκ τραπέζης, cujus deinde loco παλαίστρας substitutum est. Atque ejus quidem libri grammaticus ad vocem τραπέζης suum commentarium fecit“. Non dicit, quod commentarium additum fuerit vocibus ἐκ τῆς τραπέζης, neque docet, num eadem manu, qua codex scriptus est, an recentiore aliqua facta sit mutatio. Immanuel autem Bekkerus, si is nominandus in editione Londinensi anni XXIX. huj. saec., quae ex ejus nomine ornatum quaesivit ne hoc quidem habet, quod Invernizius e pretioso isto libro nobis de loco nostro affert. Patet autem in Rav. ἐκ τῆς τραπέζης genuinam fuisse lectionem, quia Scholiasta eam in isto loco explicuisse traditur ab Invernizio. Hoc si verum, ἐκ παλαίστρας scriptum est a recentiore librario, qui lectionem in reliquis libris traditam tueri vellet. Quodsi vero in postremo versu ἐκ τῆς τραπέζης lectum fuit, sequitur κατὰ τῆς τραπέζης non potuisse legi in priore et παλαίστρας ibi situm fuisse. Hac igitur lectione et conjectura Hermanni copulata locus ita constituendus:

*Κατὰ τῆς παλαίστρας καταπάσας λεπτήν τέφραν
κάμψας ὀβελίσκον, εἶτα διαβήτην λαβών,
ἐκ τῆς τραπέζης θυμάτιον ὑφείλετο.*

Jam vides palaestram suo loco nominari et cum pars ejus arae

proxima intelligatur, quae quidem arenam non habebat, commode Socrates ibi cinerem dispergit, in quo figuras delineet. Non minus apte hostia surripitur ex mensa, in qua erat posita. Denique ipsius artificii ratio patet. Nempe Socrates circini auxilio in area figuras ducit, et dum adstantes eas contemplantur ipsumque eas explicantem audiunt, usus occasione ex mensa juxta vel ante quam adstiterat hostiam surripere et in pallio condere potuit.

Alter locus Nubium, de quo paullo accuratius agere constituimus, versu 1362 seqq. comprehenditur:

Στρεψιάδης.

*Τοιαῦτα μέντοι καὶ τότε ἔλεγεν ἔνδον οἰάπερ νῦν,
καὶ τὸν Σιμωνίδην ἔφασκε εἶναι κακὸν ποιητὴν.
καὶ γὰρ μόλις μὲν, ἀλλ' ὅμως ἤνεσχόμεν τὸ πρῶτον
ἔπειτα δ' ἐκέλευσ' αὐτὸν, ἀλλὰ μυρρίνην λαβόντα
τῶν Αἰσχύλου λέξαι τί μοι· καὶ οὗτος εὐθύς εἶπεν·
Ἐγὼ γὰρ Αἰσχύλον νομίζω πρῶτον ἐν ποιηταῖς,
ψόφου πλέων, ἀξύστατον, στόμφακα, κρημνοποιόν·
κάνταῦθα πῶς οἶσθ' ἐμοὶ τὴν καρδίαν ὀρεχθεῖν;
ὅμως δὲ τὸν θυμὸν δακῶν ἔφην· κ. τ. λ.*

Ad Aeschyli ingenium describendum quatuor praedicata adhibuit. Nominat eum ψόφου πλέων, quod referas ad sonorum illud et altisonum in Aeschyli dictione, vel ut obtrectatores dicebant strepitum et jactantiam, ad ejus ῥήματα βόεια, quae Euripides incusat Rann. 922 ὄφρῦς ἔχοντα καὶ λόφους δειν' ἄττα μορμυρωπά et ibidem v. 938. τέχνην Οἰδοῦσαν ὑπὸ κομπασμάτων καὶ ῥημάτων ἐπαχθῶν, contra chorus cum laude ὃ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων πυργώσας ῥήματα σεμνά ib. 1002. — Στόμφαξ autem ex στόμα et ὄμφαξ compositum eum significat, qui ore ὄμφακας uvas acerbis refert, cujus oratio tam dura est, ut os contrahat atque constringat. Schol. σκληρόν

παρὰ τὸ στόμα καὶ τὸν ὄμφακα οἶον τραχύν. Gl. κομπαστήν. Suid. *ἢ λέγων ὄμφακας ἔχων ἐν τῷ στόματι τοὺς μύθους.* In his glossa κομπαστήν idonea ad ψόφου πλείων explicandum voci nostrae non respondet. Nec melius Schol. *μεγαλοῤῥήμονα.* — Ἄξύστατον quod cum nullo constat, insociabile. Sic Helena Ἄνδρῶν ψυχὰς Δαναῶν ὀλέσας Ἄξύστατον ἄλγος ἔπραξεν Aeschyl. Agam. 1467 et ad sermonem poëtae translatum, qui sibi non constat, secum ipse pugnat, sibi impar, modo altus modo depressus neque unquam rebus accommodatus. Recte Gl. Br. ἄνισον. Eodem fere redit Schol. et Suidae explic. οὐ ἔυνεστῶτα οὐδὲ πυκνόν, ἀλλ' ἀραιόν ἐν τῇ ποιήσει καὶ κομπώδη. Male idem ἢ ἀδιαδέτω; ἢ ἀπιθάνως συντιθέντα. Hoc quid sit expl. Schol. τὰ γὰρ ῥήματα Αἰσχύλου φαντασίαν μὲν ἔχει, βασανιζόμενα δὲ οὐδεμίαν ἔχει πραγματείαν ἀπιθάνους συνιστάντα τοὺς μύθους. Illud esset κενόν hoc στραβόν aut simile aliquid, neutrum vero ἀξύστατον. — Κρημνοποιός de poëta, qui ἀπότομα, abrupta, praecipitia loquitur. Male Schol. Κρημνοποιόν μεγάλας λέξεις ποιοῦντα. Multum enim diversa κρημνὰ et μεγάλα. Eadem Suid. v. κρημνοί, qui ejus explicationis aliquam sed falsam rationem habet in κρημνός . . . ἐπειδὴ πάντα τὰ ὑψηλὰ κρημνοί, quod nec ipsum verum. Nec melius Gl. Br. σκληρολέκτην. Accuratius quid voluerit ipse Aristophan. in Ranis v. 927 sub Euripidis persona dicit: ῥήμαθ' ἱππόκρημνα ἂ ἔμβραλεῖν οὐ ῥάδι' ἦν.

Jam ad sententiarum nexum accedimus, qui quidem magnis difficultatibus laborat. Nam versu priori 1370 Aeschylum principem poëtarum nominasse dicitur Phidippides: ἐγὼ γὰρ Αἰσχύλον νομιζῶ πρῶτον ἐν ποιηταῖς et in posteriore ea de hoc primario scilicet poëta praedicat, quae pessimum videntur indicare, esse eum strepitus plenum, non sibi constantem, crudi oris et qui in arte praeceps ruat. Hanc interiorem utriusque versus repugnantiam tollere studuerunt variis modis. Sunt autem, qui dicant laudari nimirum Aeschylum in posteriore versu, sed laudari modo perverso. Hoc enim esse Phi-

dippidis ingenium, ut laudes poëtae in rebus quaerat, quae viris sinceri iudicii damnandae videantur. Sed huic rationi duo obstant, primum quod praedicata cumulat, quae ne inter perversissimosque iudices in laude poni possunt, ut cum eum *στόμφακα* appellat. Quis enim nisi insanus poëtam non dico principem iudicet sed omnino poëtam quem ipse crudi oris et ejus poëmata ita composita dicat, ut immaturae uvae instar os constringant? Accedit, quod eodem fere modo quamvis diversis verbis Aeschylus apud Aristoph. ab Euripide in *Ranis* v. 835 seqq. corripitur:

*Ἐγὼ δὲ τοῦτον καὶ διέσκεμμαι πάλαι
ἄνθρωπον ἀγριοποιόν, αὐθαδέστομον,
ἔχοντ' ἀχάλινον ἀκρατὲς ἀπύλωτον στόμα,
ἀπεριλάλητον, κομποφακελοῦρήμονα.*

Apertum igitur in utroque loco acerbissimam Aeschyleae Musae vituperationem contineri. Accedit totius loci ratio. Jubetur Strepsiadis aliquid ex Simonide canere. Respondet se Simonidem malum poëtam habere, hisque verbis negat se aliquid ex ejus carminibus recitaturum. Jam Aeschyleum aliquod postulat Strepsiadis, filius autem ea respondet, ex quibus Strepsiadis intelligit, juvenem ne ex Aeschylo quidem quidquam cantaturum. Nam versu 1373 narrat senex, se quamvis ira incensum sese continuisse et filio permisisse, ut ex recentiorum poëtarum aliquo caneret, quae vellet: *σὺ δ' ἀλλὰ τούτων Λέξον τι τῶν νεωτέρων ἄτ' ἐστὶ τὰ σοφὰ ταῦτα*. Recte igitur glossator Brunckii ad verba *Ἐγὼ γὰρ Αἰσχύλου κ. τ. λ.* intellexit: *οὐκ ἄδω δηλαδὴ* „Nihil ego ex Aeschylo cano“ et cum in verbis *ἐγὼ γὰρ* ratio reddatur, quare patri non obediat, necessarium est, versibus sequentibus Aeschylum vituperari, contemni, rejici, ut antea Simonides fuerat cum vituperio rejectus. Manet igitur τὸ ἀξύστατον illud in Phidippidis oratione, quod eum in priore versu primum poëtarum nominavit, in posteriore tanquam pessimum taxat. Hinc aliam explicationis viam tentavit Brunckius

signo interrogationis in fine posito: „Num ego Aeschylum principem poëtarum habeo, qui plenus sit strepitus? Sed hoc modo difficultas velatur non tollitur. Nam qui interrogat: egone Aeschylum primum poëtarum habeam, is indicat hoc ipsum ab eo esse postulatum. Sed Strepsiades hoc unum postulaverat, ut filius aliquid ex Aeschyli carminibus recitaret, quo ipso tantum indicaverat, sibi Aeschyli poësin probari seque ejus recitatione delectari, ut Simonidis aliorumque antiquorum; at vero nec ipse Aeschylum reliquis omnibus antetulerat nec ut filius id faceret levissimo modo indicaverat. Sensit hoc, ni fallor, ipse Brunckius. Nam in versione signum interrogandi omisit et cum ironica asseveratione haec dici statuit: „At ille continuo: Recte enimvero jubes!“ Namque ego Aeschylo primum inter poëtas locum tribuo, strepitibus pleno, incomposito, duro, confragoso.“ Probat id Hermannus in editione Nubium priore, hac usus ratione: „Sic enim si dicit filius, clare ostendit, tantum abesse, ut primum inter poëtas Aeschylum esse putet, eum ut potius ultimo loco numerandum censeat“. Manet tamen vel hoc modo incommoda illa primi inter poëtas loci commemoratio, et quae ab Hermanno dicitur filius clare ostendisse sublata interrogatione, haec non minus clare ostendebat servata ea. Nam et interrogando, siquidem id cum miratione vel indignatione fit, contrarium ejus, quod interrogatione continetur indicamus. *Ἐγὼ γὰρ θεὸν οὐ νομιζῶ*; qui interrogat, is vel maxime se Deum esse arbitrari affirmat. Ac Hermannus quidem in posteriore editione argumentum illud alio deducit. Ita enim in hac: „Sed non videtur ab librorum scriptura discedendum esse.“ Nam multo aptius est, laudari Aeschylum eo, quod novitia ista Socraticorum doctrina imbutus adolescens eum vituperat, hunc scilicet, inquam ego primum poëtarum esse censeo. Quo judicio quum antiquae disciplinae sectatorem Strepsiadem vehementius indignantem facit, poëta satis quid ipse de Aeschylo statuerit, aestimare spectatores possunt.“ Hujus rationis vis in eo est, ut Aeschylus laudetur via obliqua, dum perverso novitii judicis opprobrio seni antiqui moris stomachum moveri videmus. Sed non de laude

Aeschyli agitur, verum de iudicio juvenis Socratica institutione corrupto. Itaque omnia non apta, quae animum lectoris ab hoc, in quo summa rei vertitur, alio declinant. Accedit et aliud. Si Phidippides Aeschylum cum ironia laudat, non negat, se aliquid ex eo cantaturum, quod tamen ab eo negatum esse ex sequenti Strepsiadis oratione demonstravimus. Adde, quod ne minimum quidem ironiae indicium, nulla particula aut ironica asserendi formula, quae eo ducat, sed simplex et aperta affirmatio: *ἐγὼ γὰρ Αἰσχύλον νομίζω πρῶτον ἐν ποιηταῖς*. Cum igitur neque interrogationis neque ironiae auxilio e salebris loci evadere possimus, videndum, quid alii tentaverint. Reizigius versus *ἐγὼ γὰρ* parenthesesos loco habet et ad Strepsiadem ita refert, ut is suum de Aeschylo iudicium interponat. Sequutus est in eo Schützius iudicium, qui tamen vidit parenthesesi admissa non posse versus hoc, quo legitur loco relinqui. Nam praecedente *οὗτος εὐθύλους εἶπεν*, ea quae subjunguntur *Ἐγὼ γὰρ Αἰσχ.* necessario id debent continere, quod verbo *εἶπεν* indicatur, idque eo magis, quod *εὐθύς* cum *εἶπεν* junctum omne intermedium excludit. Itaque Schützius versus *ἐγὼ γὰρ* in priorē Nubium editione post *λαβόντα* posuit:

*ἔπειτα δ' ἐκέλευσ' αὐτὸν ἀλλὰ μυρρίνην λαβόντα
(ἐγὼ γὰρ Αἰσχύλον νομίζω πρῶτον ἐν ποιηταῖς)
τῶν Αἰσχύλου λίξαι τί μοι κ. τ. λ.*

Hanc rationem probatam Reizio, Harlesio aliis impugnavit et jure quidem Hermannus, dicens displicere, quod haec parenthesis addatur mentione Aeschyli nondum facta, tum vero, quod hac sententia nihil possit fingi languidius. „Nam quatenus, inquit, spectatorum interesse potest, quid de Aeschylo sentiat Strepsiades, eatenus id magna cum urbanitate indicavit Aristophanes v. 1372, 1373“. Nempe prorsus non curabant auditores, homo rusticus Aeschylum principem poetarum haberet necne, sed delectari poterant audientes, quantopere simplex inculti hominis animus opprobrio in Aeschylum collato irritaretur.

Quod igitur scripsit Aristophanes, id ex artis secretioris natura repetitum, quod Schützius et Reisigius ei obtundunt ἀπροσδιόνυσον. His adde, quod non patet, quare Strepsiades, si Aeschylum primum inter poëtas habet, eum tamen secundo loco commemoret, primo vero Simonidem. Nam si id de Aeschylo statuerat, necesse erat, ut ceteris omnibus posthabitis ex Aeschylo aliquid sibi recitandum postularet. Sensisse hoc videtur Schützius. Nam in altera Nubium editione rem omnem silentio pressit. Superest Hermanni ratio ὡς ἐν παρόδῳ proposita, qui impugnata Schütziiana ita pergit: Multo melius versus iste collocaretur post. v. 1372 hoc modo:

κἀνταῦθα πῶς οἴεσθέ μου τὴν καρδίαν ὄρεχθεῖν;
ἐγὼ γὰρ Αἰσχύλον νομιζῶ πρῶτον ἐν ποιηταῖς.

Nolim cum Hermanno altero melius hoc dici, quo non minus nexus orationis scinditur. Nam qui audiunt πῶς οἴεσθε κ. τ. λ. jam intelligunt, quanti Aeschylum faciat Strepsiades et in ipsa interrogationis forma indignationis vis illum amorem tam fortiter exprimit, ut nihil amplius requiras et addita sententia causali eaque simplice, dictionis ἐνέργειαν prorsus solvas. Cum igitur versus neque interrogationem neque ironiam admittat, neque parenthesin patiat, suoque loco neque stare neque moveri possit, sequitur ejus lectionem aliquo modo esse affectam. Sedes autem corruptelae est in voce πρῶτον, quae difficultates omnes movet, et in hac ipsa variant libri MS. πάντων ἐν Dorv. testante Porson, πάντων τ' pro πρῶτον 4 Dobr. His autem nihil efficitur, at vero unius litterae additione omnem difficultatem tollas et loco vim suam et acerbissimam poëtae irrisionem restituas. Scribendum enim:

ἐγὼ γὰρ Αἰσχύλον νομιζῶ πρῶκτόν ἐν ποιηταῖς,
ψόφου πλέων, ἀξύστατον, στόμφακα, κρημνοποιόν.

Deprecamur autem Manes sanctissimi et celsissimi poëtae, si hanc sophisticam corruptae juventutis petulantiam, qua magnum ejus nomen praeciderunt, velut ex somno atque oblivione excitamus. Sed quid faciat criticus, cujus officium est lucem dare obscuris et nebulas dispellere, quidquid monstri post eas lateat? Res autem manifesta. Nam quae subjungit praedicata, nunc demum clara sunt, patet enim quo consilio et quam spurca ambiguitate dicat poëtam *ψόφου πλείων, ἀξύστατον στόμφρακα, κρημνοποιόν*. Adde indignationem patris simul cum impudentia filii per gradus auctam: Simonidem hic malum poëtam appellat, ille indignatur, post Aeschylus *podex* inter poëtas audit, et senex vix iram continet, tandem ex Euripide canit *ρήσιν* incestam adolescentulus et jam in opprobria prorumpit pater, remque ad verbera deducit. Nihil quidem si artem spectes, his melius fingi potest, nihil etiam infestius in ipsum Euripidem, ita quidem ut contumelia in Aeschylum effectum simul diluatur. Apertum enim, quo prorumpat petulantia juvenum, qui Aeschylum conculcant, Euripidem demirantur.

Juvat hic memoriam repetere egregiorum trium virorum, qui jam non magnis intervallis ad patres et ad priscos sapientiae atque artis heroes commigrarunt, Ilgenii, Buttmanni, Adolphi Langii. Ilgenius et Langius, quibus adolescentulus Portae alumnus praeceptoribus, postea vero dum vivebant amicis carissimis usus sum, me antè duodecim fere annos hospitio exceperant, cum Portam venissem, ut jucundissima juventutis meae incunabula et dilectissimos praeceptores revise-rem. Casu ascidit, ut eodem tempore Buttmannus ibi cum Langio suo moraretur, vividus ingenio et dives, et qui juvenili fere hilaritate ingeniosam Langii sed moderatam sapientiam et antiquam Ilgenii gravitatem egregie temperaret. Quae tum de priscis viris et litteris at vero etiam de nostri aevi hominibus et vitae quotidianae rebus jucundissimae confabulationes, qui lusus modo ad mensam hospitem modo in vineis, in agris, in convallibus, in montibus, cultu ac varietate amoenis, ac non raro ad multam noctem usque producti! Memini tum

cum post mensam Ilgenianam id est paulo copiosiore ad pocula sederemus et generosa vini indoles ingeniorum venam auget atque recluderet, Buttmannum ut *δειπνοσοφιστάς* ironia, qua pollebat, perstringeret, nos ad jocularia certamina de locis veterum corruptis provocare ea conditione, ut res ab hilaritate convivii non abhorreret. Tunc Ilgenius ingens Bibliorum hebraicorum volumen attulit et asseveravit, se non prius abscessurum quam nobis sententiam suam de Danielis Septimanis probasset. Horrui Buttmannus, nos risimus cum Ilgenio et post hilares altercationes in eo convenimus, ut non de Daniele sed de Aristophane quaestio omnis institui deberet. Allatum est spissum Kusteri volumen et inter pocula positum. Hic ego tanquam junior a reliquis jussus scenam aperire, agere coepi de loco, quem modo tractavimus et tandem ad conjecturam quam exposui delatus sum. Exclamat Ilgenius, manes Aristophanis ea violari, dubitavit Langius; sed Buttmannus: Euge! inquit, bonum hoc et Aristophane dignum! Itaque conditionem tibi propono hanc. Decem habeo de locis Aristophaneis conjecturas mirabiles nimirum et cum arte factas. Has tibi omnes elargiri et tuas facere volo, si de hac tua cedas ejusque possessionem mihi relinquant. Hinc nova convivarum hilaritas et Godofredi Hermanni quem omnes demirabamur et amabamus recordatio, qui et ipse aliquando conjecturam, quam fecerat non quidem commutaverat, sed dono dederat expetenti eam uni ex notioribus legis, sed oblitus doni data occasione tamquam suam publicaverat. Ille tum per litteras queri et Hermannum incusare quod promisso non stetisset. Hic contra: „Fateor me peccasse; sed quid faciamus, ut culpa luatur? Si vis publice declarabo, hanc conjecturam a me tibi esse concessam ac dono datam, nec quidquam mihi in eam juris relictum“. Intellexit tum alter ille, in quo ejus existimatio periclitaretur. Tacuit igitur et res in hoc promisso constitit. His atque similibus confabulationibus tum satis amplam noctis partem produximus. Ac meae quidem illius temporis recordationi jucundissimae dolor et

cogitatio rerum humanarum miscetur. Quot enim sunt anni, ex quo haec acta sunt, et e quatuor illis convivis solus ego superstes sum, senior et ipse factus. Atvero manet aeterna illa ingenii humani juvenas, quam in veterum scriptis admiramur, et continuo succrescit nobis juvenum cohors vegeta animo et his immortalibus scriptis et ex parte etiam curis nostris enutrita, quae post fata nostra superstes erit et humanitatis studia contra ingruentem saeculi barbariam defendet.

EPIMETRUM PRIUS.

His duobus locis paullo uberius expositis, juvabit alios nonnullos Nubium succinctius tractare.

Vers. 1, 2.

ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ χρῆμα τῶν νυκτῶν ὅσον
ἀπέραντον· οὐδέποθ' ἡμέρα γενήσεται;

Ὅσον non est pro ὡς positum ut voluit Ernestius, nec separandum ab ἀπέραντον, ut interpretes Ernestio posteriores fecere fere omnes, dubitante solo Hermanno in nuperrima editione et jure quidem, ὅσον enim vim suam servat et ὅσον ἀπέραντον eodem modo ponitur, quo ὅσον ἀτιμότητος Iliad. A, 516 ἢ ἀπόειπ' ... ὄφρ' εὖ εἰδῶ "Ὅσον ἐγὼ μετὰ πᾶσιν ἀτιμοτάτη θεός εἰμι. — Non debebant autem ad separationem excusandam afferri loci, qualis est ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ χρῆμα τῶν κόπων ὅσον Ran. 1276, nec scriptores qui nostrum locum ita citant, ut ad ὅσον subsistant, ut fecit Reisigius in Praef. ad Nub. XXXII. quibus ille, ingenio fervidior et non raro inconsideratior, rem confectam putabat. Nam recte se habet ὦ Ζεῦ βασιλεῦ τὸ χρῆμα τῶν κόπων ὅσον, et versus noster ὦ Ζεῦ βασιλεῦ τὸ χρῆμα

τῶν νυκτῶν ὅσον sensum per se constituit. Itaque separatim potuit commemorari a scriptoribus sequentium incuriosis et qui ea tantum e vetustis exemplaribus promunt, quae rei suae conveniunt. Quin in proverbium vel formulam solemnem abire potuit hic versus, quod factum esse testatur Themistius in Paraphrasi in Aristot. Physic. p. 45 Ald. At vero in ipso Aristophanis contextu secerni non potest a sequenti, nisi ipsam orationis compaginem rumpere et ea inferre velis, quae tam abrupta a nullo cultioris styli artifice, nedum ab Aristophane unquam dicta sunt.

Vers. 79.

Πῶς δῆτ' ἄν ἤδιστ' αὐτὸν ἐπεγείραμι; πῶς;

Concinnius et magis ad naturam interrogationis continuatae scribas: *Πῶς δῆτ' ἄν ἤδιστ' αὐτὸν ἐπεγείραμι; ὅπως;* cf. Ἄτὰρ τὸ λοιπὸν πῶς με χρῆ καλεῖν; *Στρεψ. ὅπως; Τὴν καρδόπην* Nubb. 673. — *Πῶς ἄν καλέσειας ἐντυχῶν Ἄμυνια;* *Στρεψ. ὅπως ἄν;* ὠδὶ δεῦρο, δεῦρ' Ἄμυνια. Ibid. 685, et pro vulgato, *Στρεψ. πῶς δὴ φέρε Σωκρ. πῶς; ἀλεκτρυῶν καλεκτρυῶν* ex Hermanni ratione *πῶς δὴ φέρ' Σωκρ. ὅπως,* confirmata uno codice Dobraei, sed signo interrogandi post ὅπως addito. — *Πῶς δὴ τριήρης ἐστὶ κυναλώπηξ;* *ΑΛ. ὅπως; ὅτι ἢ τριήρης ἐστὶ χῶ κύων ταχύ.* Equit. 1068. — "Ὅτι οὐδ' ἄν εἰς δύσειεν ἀνθρώπων ἔτι . . . *Πλουτ. Πῶς; Χρεμ. ὅπως; οὐκ ἔσθ' ὅπως ὠνήσεται δήπουθεν* Plut. 139. Patet altera interrogatione inchoari responsionem intellecto ἐρωτᾶς, aut simili vocabulo, nostri autem loci rationem esse eandem. Nam in hoc soliloquio Strepsiades duplicem personam interrogantis sibi que ipsi respondentis agit. — In vicinia parva res impedita est, sed notatu non indigna. Nempe vers. 84 *μὴ μοι γε τοῦτον μηδαμῶς τὸν Ἴππιον,* ubi Hermannus *μὴ μοι γε;* sed non pronomen hic tonum habet, verum negatio relata ad verbum

εἰπὲ ex vers. 82 εἰπέ μοι φιλεῖς ἐμέ, ubi non melius Brunckius εἰπ' ἐμοί. Particula γε et hic intensiva est et ita posita, ut verbum intelligendum esse moneat, cf. Μήπω γε μήπω γ' v. 195 scil. εἰσίτωσαν ex praeced. ἀλλ' εἰσιθ' ἵνα μὴ κείνος ὑμῖν ἐπιτύχη. Vers. 269 μήπω, μήπω γε, πρὶν ἂν τουτὶ πτύξωμαι, et addito μοί in verbis μή μοί γε λέγειν γνώμας μεγάλας scil. δότε, ubi non melius nuperrimi μὴ 'μοί γε scripserunt.

Vers. 264.

ὦ δέσποτ' ἀναξ ἀμέτρητ' Ἀήρ, ὃς ἔχεις τὴν γῆν μετέωρον κ. τ. λ.

Ad doctrinam physiologorum, quae hic traducitur, illustrandam conferas fragmentum Democriti ap. Clement. Alex. Stromm. p. 598 B. Ἦδη δὲ ὡς εἰπεῖν, ὑπ' αὐγὰς ὃ Δημόκριτος εἶναι τινὰς ὀλίγους γράφει τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ ἀνατείνοντες τὰς χεῖρας ἐνταῦθα* ὃν νῦν ἡέρα καλέομεν οἱ Ἕλληνες, πάντα Ζεὺς μυθεῖται* καὶ πάνθ' οὗτος οἶδε καὶ διδοῖ καὶ ἀφαιρέεται, καὶ βασιλεὺς οὗτος τῶν πάντων.

Vers. 325.

ὡς οὐ καθορῶ. Σωκρ. παρὰ τὴν εἴσοδον. Στρεψ. ἦδη νῦν μόλις οὕτως.

Ita Hermannus conflata lectione e Ravennate ἦδη νῦν μόλις οὕτως et e Veneto ἦδη νῦν μόλις ὀρῶ. Οὕτως ni fallor e glossa superest tanquam index diversae lectionis. Unice verum, quod Cod. Mutinensis exhibet a Bekkero collatus ἦδη νῦν καὶ μόλις ἀθρῶ.

Extitit sane Reisigius, qui contenderet *νῦν ἤδη* quidem graecum esse, non vero *ἤδη νῦν*. Nimirum erit aliquando, qui docebit Germanice *jetzo fürwahr* quidem dici, non item *fürwahr jetzo*.

Vers. 340.

*Εἴπερ Νεφέλαι γ' εἰσὶν ἀληθῶς, θνηταῖς εἰῆσαι γυναι-
ξιν. —*

Εἰῆσαι pro *εἰκάσαι* vox est hybrida quamvis lecta a Grammaticis in libris Platonis, Aristophanis, all. At vero non constitisse sibi lectionem glossa monstrat Timaei: *Εἰῆσαι καὶ εἰκάσαι λέγει (ὁ Πλάτων) ἀντὶ τοῦ εἰκάσαι*. Manifestum autem est, Platonem, siquidem *εἰκάσαι* dixit, non item *εἰῆσαι* dicere potuisse. *Εἰκάσαι* autem analogiam habet ad *εἰκῶς*, quod atticum esse omnes norunt, ut *εἰκάσαι* ad *εἰκῶς*, *εἰῆσαι* vero nullam. Male enim Buttmannus Gramm. ampl. I. p. 372 *εἰῆσαι* et *ἴσαι* componit, iudicans *ἴσαι* ex *ἰδσαι* ortum. Sed perfectum *ἴδα* non occurrit et a Buttmanno fictum est, ut formae *ἴσαι* supponeretur. Non dubium vero est Σ in *ἴσαι* ad radicem pertinere, ex qua nostra quoque *wissen*, *weise* provenere. Pejus etiam Etymol. M. in voce *εἶκω*, qui ad Boeotorum analogiam confugit, quamvis dubitanter: *ὅπερ ἴσως τῆ Βοιωτῶν διαλέκτῳ ἐσχημάτισται*. Nihil enim tale de Boeotorum dialecto traditur, et quod ipse affert *οἱ δ' ἰξον κοιλὴν Λακεδαιμόνα* monstrat, eum diversa miscuisse. Puto autem *εἰῆσαι* vitio eorum, quibus *εἰκάσαι* tenuior forma videretur, in vetustos atticorum libros irrepsisse, quibus grammatici usi sunt. Veram lectionem hoc loco sistit unus codex Dobraei et fragmentum Cratini apud Hesych. voc. *αἰδρυτον*.

Vers. 374.

Σω. Αὐται βροντῶσι κυλινδόμεναι Στρεψ. τῷ τρόπῳ, ὧ
 πάντα σὺ τολμῶν;
 Σωκρ. ὅταν ἐμπλησθῶσ' ὕδατος πολλοῦ κἀναγκασθῶσι
 φέρεσθαι,
 Κατακρημνόμεναι πλήρεις ὄμβρου δι' ἀνάγκην, εἶτα βα-
 ρεῖαι
 Εἰς ἀλλήλας ἐπιπίπτουσαι ῥήγνυνται καὶ παταγοῦσιν.

Non procedit constructio, quippe quae ex κἀναγκασθῶσι φέ-
 ρεσθαι in εἶτα ῥήγνυνται transeat. Senserunt hoc librarii et, ut
 loco succurrerent, lectionem corruerunt, exhibentes κἀτα κρημνάμε-
 ναι et alia contra metrum. Nec ἀναγκασθῶσι . . . . ὑπ' ἀνάγκης
 eodem ordine posita ferri possunt. Στιγμῇ ponenda est post κἀναγ-
 κασθῶσι φέρεσθαι. Jam sequentia ἐπεξήγησιν constituunt, quae nec-
 tendi particulis non indiget, per partes explicatam. Nimirum in thesi
 est ἀναγκάζονται φέρεσθαι, in epexegesi: κατακρημνόμεναι ὑπ' ἀνάγ-
 κης et εἰς ἀλλήλας ἐπιπίπτουσαι. Κατακρημνόμεναι autem non
 potest esse κρεμάμεναι ἐκ τοῦ ἀέρος, quod vult Scholiasta, et pro-
 bant recentiores interpretes. Est enim a voce κρημνός et significat
 declinare, in declive ferri. Id faciunt δὲ ἀνάγκην, quia sunt
 πλήρεις ὄμβρου. Jam pondere suo gravatae, βαρεῖαι, obque id
 ipsum ἐπ' ἀλλήλας ἐπιπίπτουσαι ῥήγνυνται καὶ παταγοῦσιν. Est
 hoc ex physicorum, inprimis vero ex Democriti schola, qui docebat
 πάντα κατ' ἀνάγκην γίνεσθαι, τῆς δίνης αἰτίας οὔσης τῆς γενέσεως
 πάντων, ἣν ἀνάγκην λέγει Diog. L. IX. c. VII. n. 12.

Vers. 421.

Οὐρεκα τούτων ἐπιχαλκεύειν παρέχοιμ' ἄν.

Scribendum τούτων μ' ἐπιχαλκεύειν, ni intelligas γαστέρα ex praecedentibus.

Vers. 428.

ὦ δέσποιναι, δέομαι τοίνυν ὑμῶν τουτὶ πάνυ μικρὸν,
 τῶν Ἑλλήνων εἶναι με λέγειν ἑκατὸν σταδίοισιν ἄριστον.

Videtur hoc de ambitu urbis Athenarum intelligendum, ut dicat, se in tota urbe velle disertissimum fieri, et hoc ei pollicentur Nubes: ἄλλ' ἔσται σοι τοῦτο παρ' ἡμῶν ὥστε τὸ λοιπὸν γ' ἀπὸ τουδὶ Ἐν τῷ δήμῳ γνώμας οὐδεὶς νικήσει πλείονας ἢ σύ. Στρεψ. Μὴ μοί γε λέγειν γνώμας μεγάλας: οὐ γὰρ τούτων ἐπιθυμῶ. Sed aliquid in his laborat. Nihil περὶ μεγάλων γνωμῶν Chorus, nec omnes caussae ἐν τῷ δήμῳ dictae magnae nominari possunt. Non poterat igitur μεγάλας γνώμας i. e. caussas publicas et de rebus publicis, de pace e. c. atque bello, de foederibus all. deprecari Strepsiades. Hoc autem facit et ita quidem, ut in praecedentibus de eis sermonem fuisse appareat. Apparet autem μεγάλας in libro Mutinensi. Sed quid jam versui fiet? Nempe Ravennas habet πλεῖον pro πλείονας, quo recepto et νικᾶ scripto pro νικήσει, locus sic ordinandus erit: ὥστε τὸ λοιπὸν γ' ἀπὸ τουδὶ Ἐν τῷ δήμῳ γνώμας μεγάλας οὐδεὶς νικᾶ πλεῖον ἢ σύ. Nempe τὸ λοιπὸν νικᾶ idem est quod νικήσει. Porsonus servato πλείονας, ejectis ἢ σύ et transposito οὐδεὶς locum, ni fallor, nimis violenter tractaverat scribens ἐν τῷ δήμῳ γνώμας μεγάλας νικήσει πλείονας οὐδεὶς.

Vers. 787.

Στρεψ. ἄλλ' ἔστ' ἔμοιγ' υἱὸς καλὸς τε κάγαθός

Ἄλλ' οὐκ ἐθέλει γὰρ μανθάνειν· τί δ' ἐγὼ πάθω;
 Χορ. Σὺ δ' ἐπιτρέπεις; Στρεψ. εὐσωματεῖ γὰρ καὶ
 σφριγᾶ.

Codices Bekkeri habent ἔστι μοι, Rav. ἔσται μοι. Contra ἐστ' ἐμοιγ' jam Aldina exhibet, quod non temere probandum. Sibi opponuntur ἐστί et ἔστι non ἔστι et ἔστι in phrasibus εἰ σοί τις υἱός ἔστι v. 785 in qua et Hermannus enclisin pronomini servavit, et ἄλλ' ἔστι μοι 787, quarum vocum prior tonum habet eoque recte accentum retrahit, μοί autem sine tono eadem ratione subjungitur qua σοί antea praemittebatur. Offendit vero grammaticos γε pronomini subjectum. Hoc autem non ad μοί pertinet, sed ad asseverationem ἄλλ' ἔστι eique augendae inservit. Cf. similia quae ad Vers. 84 posui. At in reliquis quoque aliquid luxatum. Nam verba τί δ' ἐγὼ πάθω; sine ratione verbis οὐκ ἐθέλει γὰρ μανθάνειν subjunguntur. Istis enim positis non erat amplius quare interrogaret Chorus σὺ δ' ἐπιτρέπεις. Id enim jam verbis τί δ' ἐγὼ πάθω si non dictum, tamen intellectum erat. — Variant libri in τί δ' ἐγὼ πάθω; Ravennas ἰτ ἐγώ, Mutinensis τί γὼ πάθω; Brunckianus C. τί δ' ἐγὼ πάθω; Reizius scripserat τί γὰρ πάθω; Locus, ni fallor, ita disponendus. Στρεψ.:

Ἄλλ' οὐκ ἐθέλει γὰρ μανθάνειν. Χορ. σὺ δ' ἐπιτρέπεις;
 Στρεψ. τί δὴ πάθω γ'; εὐσωματεῖ γὰρ καὶ σφριγᾶ.

Patet sic commata dialogi justo ordine procedere: „At vero non vult discere. Chor. Actu quidem id ei permittis? Streps. Quid vero mihi contingat? (si scil. eum vi compellam). Est nimirum corpore robusto et viribus exuberans“. Nempe timet, quod deinde accidit, ne si ad verbera res venerit, ipse misere accipiatur a filio robusto et irae impotenti.

*Ἄδικος λόγος. οὐδὲ γὰρ εἶναι
 πάνυ φημί δικήν. Δίκαιος. οὐκ εἶναι φησὶ;
 Α. φέρε γὰρ, ποῦ ἔστιν;
 Δ. παρὰ τοῖσι θεοῖς.
 Α. πῶς δῆτα δικῆς οὔσης ὁ Ζεὺς
 οὐκ ἀπόλωλεν, τὸν πατέρ' αὐτοῦ
 δήσας; Δ. αἰβοῖ· τουτὶ καὶ δὴ
 χωρεῖ τὸ κακόν· δότε μοι λεκάνην.*

Ad sensum verborum *Δίκη παρὰ τοῖς θεοῖς* conferri potest *Δίκη συνέδρος Ζηνὸς* Soph. Oed. Col. 1378. In verbis *τουτὶ καὶ δὴ χωρεῖ τὸ κακόν* est aliquid incommodi. Nam voculae *καὶ δὴ* non possunt in media oratione poni. Sensit hoc Duckerus et scribendum iudicavit *τουτὶ ποῖ δὴ χωρεῖ τὸ κακόν*; Sed transpositis oculis legendum *καὶ δὴ τουτὶ χωρεῖ τὸ κακόν* et hoc situ vocabulorum recurrit phrasis in Ranis 1018, ubi post verborum et armorum strepitum, quo Aeschylus Bacchi animum obfuscaverat, ita dicit Bacchus: *Καὶ δὴ χωρεῖ τουτὶ τὸ κακόν, κρανοποιῶν αὐτὸν μ' ἐπιτρίψει.* Post *δότε μοι λεκάνην* Suid. v. *δότε* et Etym. M. v. *ἐμῶ* addunt *ἰν' ἐξέμισω.* Scribendum hoc esset *ἰν' ἂν ἐξέμισω* ob metrum: pelvis in quam vomam, *ἰνα* sensu relativo adhibito. Melius tamen omittuntur verba, quippe explicandi causa addita. Nemo enim spectatorum ignorabat, quid sibi cum pelvi vellet senex, ad nauseam a procaci juvene actus. Nimirum apertum est, ipsos *λόγους δίκαιον καὶ ἄδικον* personas agere, quibus priscum tempus et recens erant repraesentata. Alter senior, qui ab Injusto *τυφογέρων* dicitur, antiquis moribus, *ἀρχαῖος*, prisca habitus austeritate conspicuus, ob quod audit *αὐχμῆς αἰσχροῦς*, et ingenio simplici, quare *ἀνάρμοστος* ab adversario dicitur i. e. mentis non jam sat compos, alter vero juvenis impudentia conspicuus *καταπύγων κ' ἀναίσχυντος*, modo mendicus, nunc autem in rebus

lautis constitutus: σὺ δὲ γ' εὖ πράττεις, καίτοι πρότερόν γ' ἐπτώ-
 χευες et qui lubricum lue adolescentulos inficiat: λυμαινόμενον τοῖς
 μαιρακίοις. Haec igitur priscorum et novitiorum morum πρόσωπα
 ficta ni fallor sunt ratione habita celeberrimae Prodicī Allegoriae,
 qua Ἀρετή et Κακία muliercularum habitu Herculi in bivio sese ob-
 tulisse narrantur ap. Xenoph. *Απομνημ.* Σ. I. 20. Atque eam quidem
 narrationem non sine fructu cum nostro dialogo conferas. Quod
 Λόγους personas istas appellavit Aristophanes, sumsit haud dubie ex
 Protagorae disciplina, ex qua haec omnis de duplici λόγῳ doctrina
 fluxit. Πρῶτος ἔφη δύο λόγους εἶναι περὶ παντὸς πράγματος ἀντι-
 κειμένους ἀλλήλοις. Diog. Laert. in ej. Vit. §. 7. Hoc ἀντικείμενον
 si erat περὶ τῆς δίκης, erant illi λόγοι δίκαιος i. e. ὑπὲρ τοῦ δικαίου
 et ἀδικος i. e. ὑπὲρ τοῦ ἀδίκου, ille κρείττων hic ἥττων ob interio-
 rem justī injustique naturam, ars autem Sophistae erat τὸν ἥττω
 λόγον κρείττω ποιεῖν i. e. ita loqui, ut ἀδικος λόγος πιθανώτερος
 videretur et vinceret. Cf. Plato. Euthyd. init. οὕτω δεινοὶ γεγόνασιν
 (οἱ σοφισταὶ) ἐν τοῖς λόγοις μάχεσθαι τε καὶ ἐξελέγχειν τὸ αἰεὶ
 λεγόμενον ὁμοίως εἴαν τε ψεῦδος εἴαν τ' ἀληθὲς ᾗ. Hujus duplicis
 λόγου fama exierat in vulgus tanquam arcani alicujus, in quo om-
 nis Sophistarum ars niteretur: Nubb. v. 112 εἶναι παρ' αὐτοῖς φασὶν
 ἄμφω τὸ λόγῳ τὸν κρείττον' ὅστις ἐστὶ καὶ τὸν ἥττονα. Τού-
 τοιν τὸν ἕτερον τοῖν λόγοιν τὸν ἥττονα Νικᾶν λέγοντα φασὶ τὰ δι-
 κώτερα. Nec mirum, si Aristophanes prisci et recentioris aevi per-
 sonas effingere vellet, eum hos ipsos λόγους personatos in scenam pro-
 duxisse, quod in eorum diversitate diversitas temporum spectabatur,
 quam ipsam suis verbis explicare illi debebant.

Vers. 987.

Σὺ δὲ τοὺς νῦν εὐθὺς ἐν ἱματίοις προδιδάσκεις ἐντετυλίχ-
 θαι,

Ὅστε μ' ἀπάγχεσθ', ὅταν ὀρχεῖσθαι Παναθηναίοις δέον
αὐτούς,

τὴν ἀσπίδα τῆς κωλῆς προέχων ἀμελῆ τῆς Τριτογενείας.

Locus et a structura et a sensu laborat. Hermannus ut anacoluthon dictionis, e transitu pluralis in singularem natum, defendat, affert vers. 975 τὸν μηρὸν ἔδει προβαλίσθαι τοὺς παῖδας ὅπως τοῖς ἔξωθεν μηδὲν δεῖξειαν ἀπηνές. Εἴτ' οὐ πάλιν αὖθις ἀνιστάμενον ἐνμφῆσαι καὶ προνοεῖσθαι. Sed hoc in loco a vocula εἴτα nova structura incipit et ἀνιστάμενον in universon et ita ponitur, ut non amplius respiciamus ad παῖδας. Quapropter non opus est ibi ἀνιστάμενον; e libris revocare, quod Hermannus recte tanquam ex interpolatione natum expulit. Nostro autem loco uterque versus uno constructionis ordine conjungitur atque ita constringitur, ut cum in priore membro δέον αὐτούς ponatur in posteriore προέχων ἀμελῆ dici non possit, nisi ἀμέλει τῆς γραμματικῆς. Pro προέχων προέχει σ' in Vet. inventum refert Scaliger, qua lectione via munitur ad προέχωσ', jam a Bentlejo propositum. Accedit libri Ravennatis auctoritas, qui ἀμέλει pro ἀμελῆ exhibet. Hoc utroque conjuncto scribendum videtur: τὴν ἀσπίδα τῆς κωλῆς προέχωσ' ἀμέλει τῆς Τριτογενείας. Corruptela orta videtur ex eo, quod ἀμέλει adverbii loco positum cum Genitivo strueretur. Haec enim structura, quamvis legitima si vim ἀμέλει respicias, tamen ni fallor hoc uno loco occurrit, quia scilicet solus hic locus ἀμέλει cum substantivo copulatum habet. Sensus: ubi eis in Panathenaeis saltatio instituenda δέον αὐτούς κ. τ. λ., clypeum coram membro tenent nullo Tritogeniae respectu habito. Non minor autem difficultas in sensu est. Quod enim hoc genus saltationis? quo habitu actum? quae ejus ad Minervam ratio? et quando, si verenda clypeo tegebant, reverentiam deae virgini habendam violare culpantur? Cogitat Meursius in Panath. c. 12 de Pyrrhicha, statuens eam pueros saltasse nudos, et Welckerus putat, verenda eos texisse, quod nuditati non jam essent adsueti. Sed

in Panathenaeis quantum scio pyrrhichae nullus locus. Nec de pueris sed de adolescentulis sermo, qui quidem si nudi saltaverint, vix de verecundia illa cogitari possit, non quod subligaculo fuisse cinctos credibile sit, quae est Hermanni opinio, sed quia tum morem inter omnes Graeciae populos repertum sequuti essent. Nam in his institutis valet illud quod Cicero dicit, Graecorum rem esse nihil velare, et in Gymnasiis, Gymnopaediis, festis agonisticis jam dudum subligaculi usus desierat. Quod autem ad verecundiam attinet, Hermannus Welckerum ad v. 977 remittit, ubi mos isti verecundiae contrarius exponitur. — Sed ad rem veniamus. Primarium, quod agit hoc loco Aristophanes, in eo est, ut debilitatem et mollitiem ex ἀγυμνασίᾳ juventutis ortam describat. Atque haec quidem effeminatio a primis puerorum annis incipiebat: οὐ δὲ τοὺς νῦν εὐδὺς ἐν ἱματίοις προδιδάσκεις ἐν τετυλίχθαι, quod Ernestius de ampla veste intelligit, Salmasius ad Tertull. Pall. p. 399 de duplici. Nempe tunicam χιτῶνα, χιτωνίσκον ferebant veteres et supra eam pallium εἶμα, ἱμάτιον, pueri autem antiquitus solam tunicam et in nudo quidem corpore, cingulo infra pectus constrictam eamque breviorē, ut genua tantum attingeret, manicae autem ne in ulnas quidem pertinerent, cetera, pedes, collum nuda, simul pectus apertum nec calceorum usus in ea aetate receptus. Tam leviter tecti, id est γυμνοί, et vel aëris intemperiei expositi (v. 665) durabant ad pubertatem. Tum graviores palaestrae labores, lucta, pugilatus nuda adolescentulorum corpora oleo atque pulvere obducta inter sudores et anhelitus et aperti solis radios ad robur juventutis et virile decus conformabant. Hanc Μαραθωνομάχων consuetudinem tum recens usus et elegantioris vitae consuetudo jam infregerat. Delicatae puerorum aetati prospicientes scilicet parentes supra tunicam pallio eos involvere properabant, quo omnis obduratio ad labores praecidebatur, hocque istud est, quod queritur antiqui moris defensor verbis supra positis. Nec jam mirum, si ad adolescentulorum annos provecti sudorem et solem palaestrae declinabant et in balneis delitescabant: Ταῦτ' ἐστὶ ταῦτ' ἐκεῖνα (leg. ταῦτ' ἐκείνα)

Ἄ τῶν νεανίσκων αἰεὶ δι' ἡμέρας λαλούντων Πλήρες τὸ βαλανεῖον ποιεῖ, κενὰς δὲ τὰς παλαιστράς. Vers. 1053. Ex hoc autem mollioris vitae cultu sequebatur, ut adolescentuli viribus debilitati antiquos in armis gerendis mores ne in pompis quidem servare possent. Hic sensus verborum ὥστε μ' ἀπάγχεσθαι κ. τ. λ. Fundus explicationis locus Thucydidis est VI. 56 de Panathenaeorum pompa, in qua Hipparchus interfectus est ab Harmodio et Aristogitone. Ex hoc enim patet, armatos fuisse juvenes, ἔχοντας ὅπλα, qui eam ducerent, quae res accuratius exhibetur c. 58 μετὰ γὰρ ἀσπίδος καὶ δόρατος εἰώθεσαν τὰς πομπὰς ποιεῖν. In hac pompa ad diversos locos, aras imprimis, consistere et circa eas ἐμμελῆ ὄρχησιν facere solebant, quae in eo constabat, ut sedatis motibus circa aram verterentur. Hoc est ὀρχεῖσθαι Παναθηναίοις et cum armis quidem, nimirum clypeo et hasta. Clypeus autem utpote a brachio laevo suspensus ad latus laevum gestari debebat. Jam necesse erat, ut lacerti imbecillium adolescentulorum libero hoc ejus gestamine gravarentur, in primis si saltationis quamvis sedatioris motus accederent. Hinc patet quare τὴν ἀσπίδα τῆς κωλῆς προεἶχον. Nimirum clypeo cum brachio ad pectus applicato onus non solum brachio sed etiam pectore sustentatum fit levius. Haec igitur indecora erat imbecillitatis manifestatio, quae et pristini moris patrono bilem movere ὥστε μ' ἀπάγχεσθαι et despectui esse debebat Minervae virgini masculae et bellicosae, cujus festum agebatur. Hinc ἀμέλει τῆς Τριτογενείας id faciebant.

Vers. 1191.

Ἐκεῖνος οὖν τὴν κλήσιν εἰς δὺ' ἡμέρας
ἔθηκεν εἰς τε τὴν ἔννην τε καὶ νέαν.

Recte cod. Rav. et Vat. εἰς γε τὴν ἔννην τε καὶ νέαν quamvis hoc non admittat Hermannus, qui non dubitavit scribere: εἰς τε τὴν ἔννην καὶ τὴν

νέαν. Sed primum γε locum suum jure tuetur explicandi caussa additum. In praecedenti dixerat *Εκείνος οὖν τὴν κλησιν εἰς δὺ ἡμέρας ἔθηκεν* idque accuratius exponit addito *εἰς γε τὴν ἔνην κ. τ. λ.* i. e. nimirum in priscam atque novam. Ac ne poterat quidem dicere *εἰς τὴν ἔνην καὶ τὴν νέαν*, quia hoc non erat neque in usu, neque in lege et legem afferens ipsius legis phrasin formulamque legitimam servare debebat, omnibus notissimam.

Vers. 1174.

Σ. *ἵνα δὴ τί τὴν ἔνην προσέθηκεν;* Φ. *ἴν' ὧ μέλε κ. τ. λ.*

Voculae *ἵνα δὴ τί* sine sensu continuantur. Nam aut *ἵνα δὴ* aut *τί* superfluum est. Duplex inest interrogatio eaque distinguenda *ἵνα δὴ;* *τί τὴν ἔνην παρέθηκεν;* Ejus rationem exposui primus, quantum scio, in Grammatica §. 351 n. 5. "*Ἰνα δὴ* interrogat cum respectu ad praeced. *ἴν' αἱ θέσεις γίγνοιντο*. Si omnem orationis nexum explicare velis, hic est: Quomodo dicere potes, fieri hoc ut nimirum (*ἵνα δὴ*) pignora deponant novilunio? Quo enim consilio tum novum addidisset diem? Phidipp. Eo nimirum consilio, o stolide, ct. — Diversa ratio est vers. 773 *οὐκ ἂν διδάξαιμην σ' ἔτι Στρεψ. ὅτι ἢ τί;* jam veteribus ignorata, cum Suidas v. *τί* hanc voculam isto loco superfluam judicet. Respondere autem debuit Socrates quoniam tu senex es et obliviosus. Hujus responsionis non sensum quidem sed formam praecipit Strepsiades istis oculis *ὅτι ἢ τί;* „quoniam nimirum quid?“ Hermannus tamen et in nuperrima editione eas sine interrogatione praetermisit, Reisigius autem in unam compagem *ὀτιήτι* sane monstrosam voculas coagmentavit. Idem Aristophanis nescio interpres potius an interpolator dicendus finem versus supra positi corruptela affecit, scribendo *προσέθηκεν ὧ μέλε* profecta ex eadem interrogationis ignorantia. In vicinia vers. 1195 *Πῶς οὖν δέχονται* leg. vid. *πῶς δ' οὖν δέχονται*.

Vers. 1230.

Καὶ ταῦτ' ἐθελήσεις ἀπομόσαι μοι τοὺς θεούς,
 Ἴν' ἂν κελεύσω ἄγω σε; Στρεψ. τοὺς ποίους θεούς;

Omisit Hermannus verba Ἴν' ἂν κελεύσω ἄγω σε cum cod. Ravennate, τοὺς autem cum Vaticano aliisque, et loco versus integri clausulam fecit ποίους θεούς; At vero non iners est et inutilis illa sententia, ut ipsi videtur. Non enim Amynias in universum denunciat jurandum fore, sed verbis ab ipso conceptis id est diris et formidolosis. Notum est quid sit praeire verba juris jurandi vel in verba alicujus vel ab aliquo concepta jurare. Ejusmodi juramentum mulierculis proposuit Lysistrata jocosum quidem sed ad rem explicandam tamen idoneum. Ait illa v. 209 *Λάζυσθε πᾶσαι . . . . λέγέτω δ' ὑπὲρ ὑμῶν μὲ ἄπερ ἂν κἀγὼ λέγω* (ut nostro loco Ἴν' ἂν κελεύσω ἄγω) *Ἰμεῖς δ' ἐπομείσθε ταῦτά κἀμπεδώσετε.* Vix autem Lysistrata juris jurandi verba incepit, cum Myro terrore concussa exclamat 215 *παπαὶ Ἰπολύεται μοι τὰ γόνατ' ὧ Λυσιστράτη.* Quod vero Hermannus de voce ἴνα monet, quae insolenter ad tempus referatur idque ipsum defendi quodam modo posse Homeri exemplo Od. 2, 27, non poterit admitti. Nam ἴνα non tempus hoc loco sed rationem et modum indicat et Ἴν' ἂν idem est atque οἶω ἂν τρόπῳ κελεύσω ἐγώ, quem sensum apud Atticos servat in omnibus locis in quibus cum indicativo vel cum vocula ἂν jungitur. Conf. Gramm. §. 342 n. 8 Not. et n. 10. Reisigius et hoc loco poëtam interpolavit Ἴν' ἂν in ἐὰν mutando.

Vers. 1393.

Οὐ κἀμέ σοι δίκαιόν ἐστιν εὐνοεῖν ὁμοίως
 Τύπτουτ', ἐπειδήπερ γε τοῦτ' ἐστ' εὐνοεῖν τὸ τύπτειν;

In hac lectione Hermanno probata offendit junctura particulae *πέρ* et *γέ*, quae simul poni nec memini nec credo, et deest *γέ* in libris optimis, Raven. Venet. Mutinens. Ac Mutinensis quidem *ἐπείπερ* habet, R. et V. *ἐπειδήπερ*. Posterius si probas scribendum cum Porsono *ἐπειδήπερ τόδ' ἐστὶν εὐνοεῖν τὸ τύπτειν*, prius autem si admittis, versus ita constituendus: *ἐπείπερ τοῦτό γ' ἐστὶν εὐνοεῖν τὸ τύπτειν*, quod lenius simul et commodius. Nam *γε* non temere quamvis falso loco emergit in quibusdam codicibus et sua vi post τοῦτο ponatur: „Si quidem hoc scilicet est bene animatum esse reliq.“

Vers. 1397.

Φειδ. Κλαίουσι παῖδες, πατέρα δ' οὐ κλαίειν δοκεῖς;
 Στρεψ. τὴ δῆ;
 Φειδ. Φήσεις νομιζέσθαι σὺ παιδὸς τοῦτο τοῦργον εἶναι.

Variant MS. in voculis interrogationis loco positus: Ravennas *τιη* *τί δῆ* quod emendatius quoad linguam. Omittuntur in Dobraeanis aliisque, quos sequutus Hermannus signa lacunae posuit. Reisigius suo more et hic dictionem poëtae corrumpit scribendo *πατέρα δ' οὐ κλάειν τί ἤδη*; Interrogari potuit *τιη* vel *τιη δῆ*; Quare vero? scilicet putem ego patri quoque plorandum esse. Pergit Phidipp. Nempe dices, hoc tantum puerorum esse et. Simili modo injecta haec interrogationis formula inter membra orationis diversae Eqq. 125 *Δημ. ὦ μίαιρὲ Παφλαγῶν, ταῦτ' ἄρ' ἐφυλάττου πάλαι, Τὸν περὶ σεαυτοῦ χρησμὸν ὀρρωδῶν; Νικ. Τίη; Δημ. Ἐνταῦθ' ἐνεστὶν αὐτὸς ὡς ἀπόλλυται. — Eccles. A. 796. Θάρρει, καταθήσεις, κἂν ἐνη; ἔλθης Β τίη; Α Ἐγὼδα τούτους χειροτονοῦντας μὲν ταχύ κ. τ. λ. Non autem huc referas Vesp. 1155 *Κατάθου γε μίντοι καὶ κρεάγραν. Βδε. τίη τί δῆ*; neque Pac. 983. *Σφάξεις τὴν οἶν. Τρ. ἀλλ' οὐ θέμις. Οικ. τίη τί δῆ*; Nam junctura particularum *τι ἢ τι**

δή; nihili est et scrib. ὅτι ἢ τί δή; Eodem ducit et Thesmoph. 83. *Εὐρ. Μέλλουσι περί μου σήμερον Ἐκκλησιάζειν ἐπ' ὀλέθρῳ. Μνη. τίη τί δή* (scrib. ὅτιη τί δή;) *Εὐρ. ὅτιη τραγωδῶ καὶ κακῶς αὐτὰς λέγω.* Structuram supra explicavimus. Nostro quoque in loco liber Mutinensis exhibet ὅτιη τί δή, sane syllaba metrum excedente. Omisso τί scribere posses ὅτιη δή; Videt enim Strepsiades, postulari a Phidippide, ut et pater ploret et ut Strepsiades hanc sententiam amplectatur. Jam hujus rei rationem exigit interrogando per ὅτιη et responsionis formam praecipiendo; sed neque ὅτιη δή; sine τί, neque ὅτιη τί; sine δή in interrogatione ponuntur. Igitur in vulgato τίη δή; subsistendum.

AD ACHARNENSES.

Agamus de Acharnensibus eodem, quo de Nubibus modo, ut primum nonnulla uberius tractemus, deinde his alia oratione succincta subjiciamus.

Locus est Acharnensium sane difficilis et conjecturis sollicitatus, nondum vero neque emendatus neque explicatus vers. 588 seqq.

*Οἶδέν τις ὑμῶν τὰκβάταν' ἢ τοὺς Χαόνας;
οὐ φασίν· ἀλλ' ὁ Κοισύρας καὶ Λάμαχος,
οἷς ὑπὲρ ἐράνου τε καὶ χρεῶν πρώην ποτέ
ᾧσπερ ἀπόνιπτρον ἐκχέοντες ἐσπέρας
ἅπαντες ἐξίστω παρήνουν οἱ φίλοι.*

Junge οἷς ἅπαντες οἱ φίλοι παρήνουν (i. e. παραινούντες εἶπον) πρώην ποτέ· ἐξίστω i. e. ἐξίστασο de cede de loco, sicuti facere solent, qui vespera lavacra ex aedibus in vias profundunt, ᾧσπερ . . . ἐσπέρας, ut scilicet casu adstantes aut praetereuntes in via moneant,

ne humescant. Idque amici illi faciebant ὑπὲρ ἐράνου τε καὶ χρεῶν. Ac in his quidem, cum de aere alieno sermo sit, jam scholiasta statuit, hoc egisse amicos omnes, ut hominem obaeratum ex rebus suis ejicerent. Id si statuis, ὑπὲρ locum suum tueri non potest, quippe quod defendendi notionem includit. Sed juvat ipsius scholiastae verba audire: Τοῦτο δὲ λέγει διασύρων Μεγακλῆα καὶ Λάμαχον ὡς πρότερον μὲν πένητας ὄντας, εἶτα ἐξαίφνης πλουτήσαντας ἀπὸ τῆς πόλεως, ὅτι αὐτοῖς οἱ φίλοι χθῆς καὶ πρῶην συνβούλευον καταχρέοις οὔσι ὑπὸ τε ἐράνων καὶ ὀφλημάτων ἐξίστασθαι τῆς οὐσίας ὡς μὴ δυναμένοις ἀποδῦναι.

Si revera amici dicebant: „exi ex fortunis tuis“ sane id facere non poterant ὑπὲρ ὀφλημάτων, sed facere id poterant ὑπὸ ὀφλημάτων sive χρεῶν nempe moti iis, et apertum est, hac ipsa explicandi ratione ductum esse scholiasten, ut praepositione ὑπὸ uteretur. Hinc Elmslejus putat confirmari a scholiasta conjecturam Bentleyi ὑπὸ scribentis pro ὑπὲρ. Cautior Hermannus, qui Elem. R. M. p. 134 dicit aliquod ejus lectionis vestigium erui ex scholiastae verbis. Mira autem quam commemorat ibi Hermannus Erfurdii sententia ὑπ' ἐράνου idem esse quod ὑπὲρ ἐράνου. Eodem jure dicere possis ἄνω idem esse ac κάτω et nostra drunter und drüber perinde dici. Sed ipsa Scholiastae explicatio laborat. Nam ut concedamus in tali re Lamachum vel Megaclem compelli potuisse hoc verbo ἐξίστω, tamen necessario addendum fuisset τῆς οὐσίας vel οἰκίας vel simile quid. Is quidem, qui ex aedibus clamantem audit: ἐξίστω intelligit sibi decedendum esse de via, sed quomodo qui amicum coram dicentem audit ἐξίστω sentiet, sibi de fortunis suis cedendum? Haec a justa dictionis indole absona et absurda sunt. Sensit hoc Hermannus eoque ὑπὸ χρεῶν ἐξίστω jungere voluit. Sed ὑπὸ tali nexu ἐνέργειαν indicat. Ἐκβάλλεται τις ὑπὸ χρεῶν dices, si tibi finges aes alienum id efficere, ut ejiciatur aedibus: ἐξίσταται ὑπὸ χρεῶν si passive dicatur idem significat, sed si sensu medio, nihili est. Nec

παρήνουν aptum esset vocabulum. Non enim in tali re neque hortantur neque monent, ut exeant ex possessionibus, sed eis comminantur eosque ejiciunt. Adde amicos, qui id facere dicantur et quidem omnes amicos. Quid hoc monstri? Num omnes quoscunque habebant amici in eo conjuraverant, ut monerent, ut ex fortunis suis exirent? Patet si istam conjecturam sequaris, sensum non minus perversum esse quam dicendi rationem. Jam attende ad juncturam *ἐράνου τε καὶ χρεῶν*. Ac Reisigius quidem in solo numero offensus non dubitavit *ἐράνων τε καὶ χρεῶν* inducere, ut dictio quaedam scripturae aequalitate delectaret: sed quid ipsa haec vox tali situ? Nempe statuunt *ἔρανον* esse pecunias *ἐν ἐράνοις* profusas, quo servato *χρεῶν* explicandi causa adderetur: „ob *ἐράνου*s et aes alienum eis contractum“. Sed *ἔρανοι* tam profusam luxuriam excludunt. Sunt enim vel *δειπνα ἐκ συνεισφορᾶς* vel *δῶρα ἐκ συνεισφορᾶς*. Donis autem hic nullus locus, coenas vero *ἐκ συνεισφορᾶς* modestas fuisse omnes testantur. Patet igitur in his explicationibus omnia lubrica esse nec quidquam firmo talo consistere. Alia autem non datur, nisi velis artes scholiastae amplecti, qui priori illi expositioni alteram subjungit his verbis: *ἢ τοῖς δανείζουσι παρήνουν οἱ φίλοι ἐξίστασθαι τοῦ δανείζειν τοῖς τοιούτοις ὀφείλουσιν ἐράνου; καὶ χρέη*. Jam igitur *παραίνεσις* illa non ad perditos homines pertineret, sed ad debitores eorum, et hi monerentur ab omnibus amicis ut desisterent a pecunia eis mutuo danda ob hanc causam, quod per *ἐράνου*s sua jam decoxerint et obaerati sint. Haec autem velut desperata causa dici apertum est. Nam *οἷς* non nisi ad *τὸν Κοισύρα; καὶ Λάμαχον* qui praecedunt referri potest. Horum igitur utrumque hoc verbo *ἐξίστω* compellant, non debitores eorum. *Ἐπέρ* autem quid significet, id quidem una significatione praepositionis super continetur, quacum vel etymon commune habet. Videndum igitur ante omnia quid sincerum in his verbis. Nempe *ἔρανος* ut monuimus fiebat ex amicorum collatione, notus jam Homero et ab eo a reliquis comessionibus ob modestiam victus in ipso

vigentem distinctus Od. α. 225. *Τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὄδ' ἐπλετο; τίπτε δὲ σε χρεώ; Εἰλαπίνη ἢ γάμος; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστί· Ὡστε μοι ὑβρίζοντες ὑπερφιάλως δοκέουσιν Δαίνυσθαι κατὰ δῶμα· νεμεσσήσαιτό κεν ἀνὴρ Αἴσχρα πόλλ' ὀρόων, ὅστις πινυτός γε μετέλθοι.* Egregie ad rem nostram ibi Eustathius: *Τοῖς ἀτάκτως μεθ' ὑβρεως εὐωχουμένοις καὶ πολυτελῶς ἐπιλεχθήσεται ἂν τὸ τίς δαίς; τίς δὲ ὄμιλος ὅδε κ. τ. λ. Ἰστέον δὲ ὅτι κατὰ τρεῖς μάλιστα τρόπους συνέλθοιεν ἂν πολλοὶ ἐπὶ εὐωχίᾳ, ἤγουν ἐν εἰλαπίνῃ, ἐν γάμῳ καὶ ἐν ἐράνῳ. Καὶ ὁ μὲν ἔρανος κόσμιον καὶ οὐδὲν πολυτελές, ἀλλὰ καὶ φειδωλῶς ἤσθιον ὡς τὰ πολλὰ οἱ ἐρανισοῦνται, ὡς ἂν ἴδιον ἐσθίτες ἕκαστος.* Hoc non ita intelligendum, ut quisque cibum a se ipso allatum comederit. Poterat ἔρανος collatis pecuniis et cibis inde coemtis, poterat et ciborum partibus vel generibus ab eranistis collatis ad coenam institui ἀπὸ κοινοῦ. Hoc sensu et reliqua apud Eustathium dicuntur *Ἔστι δὲ ἔρανος ἢ ἀπὸ κοινῆς συμβολῆς ἢ γουν καταβολῆς καὶ δαπάνης πολλῶν τινῶν εὐωχία, ὡς καὶ Ἡσίοδος (E. 20) Ἐκ κοινοῦ πλείστη δὲ χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίστη.* Eadem fere quae Eust. sed verbis diversis schol. Ambros. Altero loco, quo apud Homerum occurrit, est quidem inter res sumtuosas positus Od. λ 413. *Νωλεμείως κτείνοντο σύες ὡς ἀργιόδοντες Οἱ ρά τ' ἐν ἀφνειοῦ ἀνδρὸς μέγα δυναμένοιο Ἡ γάμῳ ἢ ἐράνῳ ἢ εἰλαπίνῃ τεθαλυία;* At vero hic inter divites et reges res agitur non vero inter cives Athenienses. Haec autem si erat ratio ἐράνου facile patet, nullum inter ἐρανιστὰς locum fuisse his, qui nihil contulerant. Atque hi quidem ἄλογοι dicebantur: *Λέξ. ῥητ. ap. Bekk. Anecd. gr. T. I. p. 203. Ἄλογοί τινες λέγονται οἱ μήπω ἀνηρημένοι τὸν ἔρανον ἐρανιστὰι, οἱ μὴ καταθέμενοι τοῦ ἐράνου τὴν καταβολὴν οἷς οὐδεὶς ἐστὶ λόγος πρὸς τὸ μὴ ὀφείλειν.* Apertum est postrema verba οἷς... ὀφείλειν nihili esse. Quomodo enim ἄλογος dici possit, qui non cogitet, id est, non curet, quid debeat? Igitur apertum est ἀλόγους dictos, quorum nulla ratio habebatur, qui nihil ad ἔρανον contulerunt. His ita expositis patebit, quo vergat loci nostri sententia. Nempe ἔρανος instituitur,

nihil ad eum contulerant ὁ Κοισύρας καὶ Λάμαχος quippe tunc temporis pauperrimi. Hi tamen ad coenam accedunt eranistarum, nempe ἄλογοι, sed ob hoc ipsum male excipiuntur. Eis clamant secede, sicut qui ἀπόνιπτρα profundunt. In his igitur omnia aperta, Aristophanis ingenio digna. Simul patet quare ὑπὲρ ἐράνου dicatur. Nempe ἐρανισταὶ mensam suam a famelicis istis defendebant: Erat igitur ista cohortatio et exprobratio pro convivio instituta. Nec ambiguum quidem, quomodo omnes hic amici commemorari possint. Nempe ad hominum ignotorum ἐρανον ne ausi quidem fuissent accedere, contra tentare poterant conventus hominum, quibus in vita communi familiariter uterentur, si fortasse tanquam ἄλογοι ad coenam admitterentur, et acerbitas insectationis in eo est, quod ab omnibus istis dicuntur rejici. Sed apertum huic sensui sola verba accommodari: οἷς ὑπὲρ ἐράνου . . . πρῶην ποτὲ Ὡσπερ ἀπόνιπτρον ἐκχέοντες ἐσπέρας Ἄπαντες ἐξίστω παρήνουν οἱ φίλοι non item voces καὶ (ὑπὲρ) χρεῶν. Sensit hoc scholiastarum unus, qui a vera explicationis via non prorsus aberravit: Ἐπὲρ ἐράνου· ἔθος εἶχον τέλεσμα τι εἰς τὸ κοινὸν δίδοναι ὅπερ μὴ διδόντες καὶ ἀτιμοὶ ἐνομιζοντο καὶ μετὰ βιᾶς ἀπητοῦντο. Παρὰ προσδοκίαν δὲ ἐπήγαγε τὸ χρεῶν. Quae in priori parte dicit, ea post haec quae exposuimus facile in ordinem redigas; at vero παραινεῖν ὑπὲρ χρεῶν monere pro rebus debitis non solum ἀπροσδοκῆτως sed hoc loco ἀνοήτως poneretur. Non dubium igitur hic sedem esse corruptelae et vocem requiri, quae priori ἐράνου ac praepositioni ὑπὲρ aequae conveniat et hujusquam monstravimus sententiae partem aliquam novam reliquisque congruam efficiat. Hanc una tantum litterula mutata sisto scribendo οἷς ὑπὲρ ἐράνου τε καὶ κρεῶν . . . Ἄπαντες ἐξίστω παρήνουν οἱ φίλοι. Κρέα de lautioribus dapibus plerumque cum sacrificiis conjunctis intelligenda, quippe in quibus fere solis carne vescebantur frugalissimi istius aevi homines. Hinc dies in excipiendis hospitibus laute et plerumque cum sacris peracta κρεουργὸν ἡμᾶρ appellatur. Aesch. Agam. 1592 Ἐένια δὲ . . . Ἄτρεὺς . . . κρεουργὸν ἡμᾶρ εὐθύ-

μως ἀγειν Δοκῶν παρέσχε δαῖτα παιδείων κρεῶν. Erant autem
 Athenis inprimis Panathenaeorum festa κρεουργὰ ἡματα et ad rem
 nostram egregie facit, quod Schol. Victor. ad Aristoph. Nub. v. 385
 editum in Actis Monacensibus T. I. p. 352 notat: Τὰ Παναθηναία
 ἑορτὴ τῶν Ἀθηνῶν ἦν πασῶν τῶν ἐν Ἀθηναίς τελουμένων ἑορτῶν
 ἡ μεγίστη, ἐν ἣ ζῶων πολλῶν σφαττομένων, ὡς πασῶν τῶν ἀποι-
 κισθεισῶν ἀπ' Ἀθηνῶν πόλεων πεμπούσης ἐκάστης ἀνὰ ἓνα βουῦν
 εἰς τὴν θυσίαν καὶ ἕτερα ἱερεῖα, οἱ μὲν τῆς καλλιόνοιο μοίρας
 ἄνθρωποι τὰ κρέατα ἡσθιον, οἱ πένητες δὲ τοὺς ζωμοὺς σὺν τμή-
 ματι ἄρτου βραχυτάτῳ. Nec comedebant solum in sacris sed etiam
 secum domum auferebant: Aristoph. Plut. v. 227 Τοῦτο δὲ τὸ κρεά-
 διον τῶν ἐνδοθέντις εἰσενεγκάτω λαβῶν. Ad haec schol. ὃ ἔρχεται
 ἀπὸ τῆς θυσίας ἔχων τῶν Δελφῶν. οἱ γὰρ ἐκ θυσίας ἰόντες ἔφερον
 εἰς αὐτῆς τοῖς οἰκείοις κατὰ νόμον τινά. Jam patet, in sacris illis ad
 carnum partes aut comedendas aut auferendas admissos esse, quibus
 jus erat, nec mirum si comissantes non admitterent homines nullius
 sortis et famelicos et contra participationem eorum jus suum tueban-
 tur, ut ex nostra conjectura fecisse dicuntur tribules attici, si quando
 ex egentissimo grege Coesyrae filius aut Lamachus ad haec lautiora
 beatiorum in sacris convivia accederent. Rem conficiet locus Pindari
 de caede Neoptolemi Nem. VII. 61, Delphis inter sacras epulas per-
 petrata: ἵνα κρεῶν νιν ὑπὲρ μάχης ἔλασεν ἀντιτυχόντ'
 ἀνὴρ μαχαίρα, quae construas: ἵνα ἀντιτυχόντα νιν μάχης ὑπὲρ
 κρεῶν κ. τ. λ. Paullo uberius rem exponit locus Pindari e Paeane Delphico
 allatus ibi a Scholiasta ad v. 94, occubuisse Neoptolemum ἀμφιπόλοισι
 μαρναμένων Μοιριᾶν περὶ τιμᾶν. Non adeo probabilia idem
 addit: Φασὶ τοῦ Νεοπτόλεμου δύοντος τοὺς Δελφοὺς ἀρπάζειν τὰ
 θύματα, ὡς ἔθος αὐτοῖς· τὸν δὲ Νεοπτόλεμον δυσανασχίτως ἔχοντα
 διακωλύειν· αὐτοὺς δὲ διαχρήσασθαι αὐτὸν εἶφη ἔχοντας. Quis
 enim putet, tam impios fuisse Delphos, ut sacrificia diriperent, idque
 eos ex more fecisse. Afferunt eadem Scholia locum Asclepiadis de hac
 caede, in quo tamen allegoriam facile agnoscas. Ἀσκληπιάδης διὰ

(egregie Boeckh *ιά*) τῶν Τραγωδουμένων. Περὶ μὲν οὖν τοῦ θανάτου σχεδὸν ἅπαντες οἱ ποιηταὶ συμφωνοῦσι τελευτῆσαι μὲν αὐτὸν ὑπὸ Μαχαιρέως ... τὸν Μαχαιρέα φασὶν υἱὸν εἶναι Δαίτου. Nempe ἀμφίπολοι illi, quos caedis auctores appellat, sunt ἱερόδουλοι circa hostias mactandas et dividendas occupati. Hinc personas induxerunt Μαχαιρέως et Δαίτας, et jam patet, qui narrationis ordo fuerit, cui Dissenius meus non recte sacerdotes ipsos immiscuisse videtur. Nam solos ministros eorum appellat ποιῆτα, sacerdotes autem haud dubie inter Delphorum proceres vel Ἐναγέτας referendi, qui caedem Neoptolemi molestissime tulisse ab eodem dicuntur: Βάρυνθεν δὲ περισσὰ Δελφοὶ Ἐναγέται v. 63. Videmus autem secundum famam a ποιῆτι traditam venisse Neoptolemum Delphos, ut Apollini sacrificia afferret. Mactantur hostiae et sacris peractis carnes dividendae inter Neoptolemi socios, ut sacram ex iis coenam instituerent, et inter templi ministros, ad quos hostiarum pars pertinebat. Jam hi suis non contenti Neoptolemi partes affectant. Unde res ad jurgia inter regem, sua defendentem et sacrificulorum gregem deducta, mox ad arma atque Neoptolemi caedem. Hae sunt μοίριαι τιμαί, ob quas ἀμφιπόλοισι μαρνάμενος caesus esse dicitur Neoptolemus. Vides autem satis magnam similitudinem intercedere inter ea, quae apud Aristophanem et Pindarum leguntur. In utroque δαιτύμονες in sacris, qui κρέα sua appeti indignantur ab alienis hominibus. Hinc in utroque defenduntur dapes, apud Aristophanem enim est παραινέσις ὑπὲρ κρεῶν, apud Pindarum μάχη ὑπὲρ κρεῶν, ibi res verbis transigitur ἐξίστω clamantium, hic ad caedem usque pervenit. Nec sine fructu conferas Iliad. X. 495. Τὸν δὲ καὶ ἀμφιθαλῆς ἐκ δαιτύος ἐστυφέλιξεν Χερσὶν πεπληγῶς, καὶ ὄνειδείοισιν ἐνίσσων. "Ἐρρ' οὕτως οὐ σός γε πατήρ μεταδαινύται ἡμῖν, ubi vides, vel puerum orbem, qui convivis, quibus pater non intererat, accederet ab aequalibus simili modo accipi, quo tractantur in loco Aristophanis adulti quidem sed non melioris conditionis homines, qui θεῶν πρὸς δαῖτα θάλειαν sociorumque in eis dapes venire audent.

Superest difficultas metrica, mota ab Hermanno Element. D. M. II. XIV. §. 23 p. 131 qui negat sese excipere posse dactylum et anapaestum in iambis comicorum, uti fieri videmus in hoc οἷς ὑπὲρ | ἐρανοῦ | — υυ | υυ —. Eam tollere quidem possis scribendo οἷσιν ὑπὲρ ἐραν — ου καὶ κρεῶν i. e. — υυ | υυυ || — —, υ —. Nam mira est Reisigii opinio alienos esse a poetæ usu dativos productioris formæ οἷσιν, τοῖσιν, αὐτοῖσιν al. quibus abundant carmina ejus, et sunt eae genuinae, breviores vero ex illis detritae. Sed in ipsa re admittenda haereo, si apud Hermannum catalogum locorum considero mutandorum scilicet, ut illa pedum diversorum conjunctio ex his iambis tollatur. Nam haec quaestio non ad metri leges pertinet, quae hic salvæ sunt, sed ad rhythmum, cujus plurima nobis incognita adhuc latent. Accedit, quod in versu iambico junctura syllabarum — υ υ metrum quidem dactyli habet, sed rhythmum anapaesti, quippe signandæ eae non sunt — υυ, sed — υ̇υ quod tonum non in priore sed in posteriore pedis parte habent, quo recte posito rhythmus sine difficultate procedit. Satius igitur duco talia notare quidem, sed immutata relinquere.

EPIMETUM POSTERIUS.

His paullo uberius expositis subjungere lubet nonnulla brevius notata ad Acharnenses, quibus alia quaedam ad Equites ac Pacem accedent.

Vers. 2.

Ἦσθην δὲ βαῖα πάνυ δὲ βαῖα τέτταρα.

Non apta videtur repetitio particulae δὲ, nam haec πάνυ βαῖα

τέτταρα sunt ea ipsa βαιά, quae antea commemoraverat. Scr. πάνυ γε βαιά, ut hae voces vim prioris augeant, τέτταρα autem jam ad prius βαιά referatur.

Vers. 13.

Ἐπὶ μόσχῳ ποτὲ
Δεξιθεὸς εἰσηλθ'.

Mirum veram scripturam ἐπὶ Μόσχῳ ποτὲ Δεξιθεὸς εἰσηλθ' negligi potuisse conspectis et reputatis iis, quae Scholiasta de utroque poëta commemorata etiam Moschi patria refert, cum imprimis de vitulo dithyramborum poëtis praemio dato aliunde non constet.

Vers. 18.

Οὕτως ἐδήχθη ὑπὸ κονίας τὰς ὀφρῦς.

Reisigius proposuit οὕτωγ' . . . κονίας τὰς ὀφρῦς. Saltem debisset οὕτως γ'. Sed melius dictioni consulas scribendo ὑπό γε κονίας.

Vers. 412.

Ἄτὰρ τί τὰ ράκι' ἐκ τραγωδίας ἔχεις;

Molesti aliquid inest in interrogatione. Nondum scit, unde pannos habeat, quibus indutus est, sed suspicatur tantum. Nec si sciat, interroget, quare eos habeat i. e. induerit. Nam hoc non ad rem. Scrib. igitur Ἄτὰρ τὰδε ράκι' ἐκ τραγωδίας ἔχεις;

Vers. 426 Bekk. (456 Br.) 451.

Nūn δὴ γενοῦ
Γλίσχρος, προσαιτῶν, λιπαρῶν τ' Εὐριπίδη
Δός μοι σπυρίδιον.

Molestum τε in fine trium nominum, quae cum vi sine copulis sese excipiunt. Remansit copula ex prisca lectione λιπαρῶν τ' Εὐριπίδην, quam Brunckius duorum codicum auctoritate nixus sustulit. In seq. versu τί δ' ὦ τάλας γε τοῦδ' ἔχει πλέκους χρέος; vocula γε sine sensu. Reponendum ὦ τάλας σύ ex ipso Telephi versu, quem adfert scholiasta. Quo admissio cum Scaligero ἔχεις scribendum.

Vers. 456 (460).

Εὐρ. Φέρου λαβῶν ταῦτ' ἴσθ' ὀχληρὸς ὦν δόμοις.
Δικ. Οὐπω μὰ Δι' οἴσθ' οἱ' αὐτὸς ἐργάζει κακά.
'Αλλ' ὦ γλυκύτατ' Εὐριπίδη τουτὶ μόνον
Δός μοι χυτρίδιον κ. τ. λ.

Juntina anni 1515 Φέρε λαβῶν, quod commode quidem leges φέρε δὴ λαβῶν. Sed in reliquis scriptum φέρου, qua auctoritate equidem ignoro. Neque de significatione imperativi φέρου i. e. aufer te constare puto. Ravennas φθειρου exhibet, quod defendunt locis Plut. 598, ubi glossa φθειρου ἀφανίσθητι v. 610 aliis. Sed nostro loco gravior haec esset objurgatio, neque reliquis, quae praecedunt aut sequuntur, congrua: Τουτὶ λαβῶν ἀπελθε 499 . . . ἀποχώρησον δόμου 456 . . . ἀπελθε νῦν μοι 456 et postea ἀπελθε ταυτηνὶ λαβῶν v. 465. Nec prius irascitur Euripides quam ad finem, ubi se irrideri manifesto videt. — Vide igitur num ἔρρ' οὔν scribendum sit. Utitur verbo in re simili Homerus Π. Θ 164 Ἐρρε κακὴ γλήνη, in quo glossa

ἔρρε. φθείρου cf. Od. K 75. Nec incommode Euripides phrases dictioni exquisitori proprias utpote tragicus h. l. adhibet. Ἐρρήσατε habet ipse Aristoph. Vesp. 1329 Lys. 1240. In reliquis laborat explicatio. Οὐπω si cum sequentibus jungitur οὐπως οἶσθα οἱ· αὐτὸς ἐργάζει κακά, verba sine sensu sunt. Si cum Bothio id est Hotibio intelligis ἀπέρχομαι e nexu vel potius ἔρρω, nondum recto talo procedunt sequentia. Ut constructio constaret, intelligendum esset cum schol. μὴ δούς. Sed ne sic quidem clarum, quid haec negando tanti mali faciat Euripides, et quomodo id ignorari ab eo dicatur, cum rem omnem poëtae jam ab initio ipse Dicaeopolis exposuerit. cf. inprimis 416, 417. Haec caussa videtur, quare scholiasta aliud quid tentaverit. Explicat enim: ἐργάση κακῶς αὐτὸς σεαυτὸν χαριζόμενος μοι ταῦτα δι' ὧν σε κακῶς λέγω. At vero si malum in irrisione est, quomodo id sibi parat Euripides tribuendo ea quae petit Dicaeopolis, et si statuas excidisse in verbis schol. μὴ ante χαριζόμενος, quod mihi quidem admodum probabile videtur, non melius procedit sententiarum ordo. Nihil enim novi aut mali accidere potest Euripidi, si pannos negat se daturum. Hinc alter scholiasta, rem non ad Euripidem, sed ad ejus dramata contulit et sensum ita exponit: οὐκ οἶσθα ὅπως βαρῦς εἶ ἐν τοῖς δράμασι καὶ ἀποκναιεῖς τοὺς θεατάς, nihil neque hic proficiens. Non enim in ejus tragoediis molestiam potest incusare ut suam excuset, nec qui molestus est dici potest ἐργάζεσθαι κακά. Sensum restitues si οὕτοι scribes pro οὕτω et versum ad Euripidem referas: Ἐρρ' οὖν λαβὼν ταῦτ' . . . οὕτοι μὰ Δι' οἶσθ' οἱ· αὐτὸς ἐργάζει κακά. Quid mali faciat Dicaeopolis nunc in universum denunciat Euripides, mox aperte dicit v. 464. Ἄνθρωπ' ἀφαιρήσει με τὴν τραγωδίαν. Male ad haec schol. οἶον τὰ σκεύη τῆς τραγωδίας. Nam ipsi tragoediae, quam mente agitabat, tunc temporis timebat exturbatus sedibus suis Euripides. Hinc in seqq. 470 ἀπολείς μ' ἰδοὺ 601 φροῦδά μοι τὰ δράματα cf. Nub. 136 seqq. ubi simili modo Sophistarum meditationes ad abortum pelluntur a Strepsiade. Inest autem in verbis οἶσθ' οἱ· αὐτὸς

εργάζει κατὰ color cothurni, quo omnis hujus scenae dictio tincta est, ob parodiam phrasis autem haud dubie cum reliquis e Telepho translata.

Vers. 549 (575 seqq).

Ἡμιχ. ὦ Λάμαχ' ἦρωσ, τῶν λόφων καὶ τῶν λόχων. —
 Ημ. ὦ Λάμαχ', οὐ γὰρ οὗτος ἄνθρωπος πάλαι
 ἄπασαν ἡμῶν τὴν πόλιν κακοῤῥοθεῖ; —
 Δικ. ὦ Λάμαχ' ἦρωσ ἀλλὰ συγγνώμην ἔχει.

Apparet Lamachus invocatus a Choro armis fulgens. Hinc Chorus admirans ὦ Λάμαχ' ἦρωσ τῶν λόφων τε καὶ λόχων. Ita Brunckius; sed primum mireris quare Chorus, qui heroa illum cognitum et familiarem habet in haec verba erumpat, terroris fere quamquam comici plena, non vero Dicaeopolis, imprimis cum hic ipse in sequentibus ea dicat, quae tali initio congrua sunt, et animum admiratione et timore motum indicant: Οὐκ οἶδά πω· Ἐπὸ τοῦ δέους γὰρ τῶν ὀπλων ἰλιγγιῶ. Sed haec sine difficultate removeas. Nam versus non nisi a Brunckio a Dicaeopoli ad Semichorum translatus est, nec dubium, quin Dicaeopoli reddi debeat. Jam vero in censum veniunt λόχοι. Quare enim sive Chorus sive Dicaeopolis catervas vel miretur vel timeat atque horreat, quae non adsunt? Solus enim ille in scenam prodit πανοπλία insignis. Dicunt quidam interpretes haec eadem verba conjungi etiam v. 1038 ταχέως λαβόντα τοὺς λόχους καὶ τοὺς λόφους. Sed ibi de cohortibus sermo est et λόφοι appositi sunt, quia revera arma milites sumunt. Quid vero hic locorum, ubi horum nihil? Superest, ut statuas quadam sonorum aequabilitatis caussa λόφους et λόχους conjungi, quod quidem tolerari posset, si lectio constaret. Sed codex Rav. habet: ὦ Λάμαχ' ἦρωσ τῶν φίλων καὶ τῶν λόχων. Ex eo mihi quidem non dubium, quin

legendum sit Ὡ Λάμαχ' ἦρωσ τῶν πτίλων καὶ τῶν λόφων. Hoc enim modo liberatur dictio a molesto isto vocabulo et terrorem habet, sed comicum. Jam enim a primo limine patet eo rem deduci, ut rideatur Lamachus. Πτίλα autem de plumis galeae impositis. Ut minus etiam dubites de sensu vocis et de poëtae consilio, in sequentibus Dicaeopolis ex eis plumis unam vel si una fuit, hanc ipsam requirit, cujus auxilio vomat. Deposuit petente id Dicaeopoli galeam Lamachus. Jam hic 583. Ἴδού. Δικ. παράθες νῦν ὑπτίαν αὐτήν ἐμοί. Λάμαχ. Κεῖται. Δικ. φέρε νῦν ἀπὸ τοῦ κράνουσ μοι τὸ πτερόν. Λαμ. Τουτὶ πτίλον σοι. Usus est autem hoc loco plurali ad augendam rem et ad ἰσονομίαν πτίλων καὶ λόφων. Nam unam fuisse, sed ingentem monstrat vers. 1145 in quo refert Lamachi famulus, quomodo dominus suus in Hostium incursione vulneratus fuerit et quid miraculosae illi plumae acciderit. Πτίλον δὲ τὸ μέγα κομπολακύνθου πεσὸν Πρὸς ταῖς πέτραισι δεινὸν ἐξήνδα μέλος.

Vers. 873 (914).

Νικ. Καὶ σέ γε φανῶ πρὸς τοῖσδε . . . .
 ἐκ τῶν πολεμίων γ' εἰσάγεις θρυαλλίδας.
 Δικ. Ἐπειτα φαίνεις δῆτα διὰ θρυαλλίδας;
 Νικ. Αὐτὴ γὰρ ἐμπρήσειεν ἂν τὸ νεώριον.

In versu ἔπειτα κ. τ. λ. fluctuat lectio, cum διὰ desit in quibusdam. Brunckius ea omissa proposuit δῆτα τὰς θρυαλλίδας, Elmslejus δῆτα καὶ θρυαλλίδα, sed desideratur in his vis comica digna persona Dicaeopolis, qui non tam simpliciter potest interrogare. Accedit quod φαίνεις ad ambiguum dictionem invitat, quod ipsum et denunciare significat et lumen facere. Verum jam perspexit Bentlejus scrib. διὰ θρυαλλίδος ambiguitate ea, quam locus requirit. Potes enim ad φαίνεις intelligere αὐτόν, tunc sensus est: Tu igitur

eum denuncias, ellychnio usus ad denuntiationem tuam, contra si φαίνειν lucem facere est, sententia erit: Tu igitur lucem facis ope ellychnii: ἔπειτα φαίνεις δῆτα διὰ θρυαλλίδος, in qua phrasi particulae ἔπειτα et δῆτα ironiam aperto produnt. Jam vide locum, in quo idem jocus quamquam cum negatione occurrit vers. 822 Μεγ. Δικαιοπόλι . . . φαντάζομαι . . . Δικ. τίς ὁ φαίνων σ' ἐστίν . . . τί δέ μαθῶν φαίνεις ἄνευ θρυαλλίδος; Nam ex opposito dicuntur φαίνειν ἄνευ θρυαλλίδος et φαίνειν διὰ θρυαλλίδος. Si quid deest ad tuendum singularem, id quidem sequens versus exhibet, qui eodem numero continuatur. Νικ. αὕτη γὰρ (ἡ θρυαλλίς) ἐμπρήσειεν ἂν τὸ νεώριον. Nempe Nic. φαίνεις διὰ θρυαλλίδος altero illo sensu denunciandi φαίνειν intelligit.

Vers. 1121 (1158).

Ἡ δ' ὠπτημένη (τευθίς)
Σίζουσα πάραλος, ἐπὶ τραπέζῃ κειμένη
Ὀκέλλοι.

Quid πάραλος? et quomodo παραθαλασσία dici potuit loligo (τευθίς), quae non ad mare sed in medio mari vivit? Nec quidquam proficis, si cum scholiasta de Paralo Atheniensium navi cogites, non enim de navibus hic sermo sed de piscibus. Quae porro est τευθίς ἐν τραπέζῃ κειμένη et tamen ὀκέλλουσα. Num appellere i. e. advenire potest, ad mensam quae jacet i. e. jam adest in mensa? Haec expedias scribendo: Σίζουσα παρ' ἄλός ἐπὶ τραπέζῃ κειμένη Ὀκέλλοι. — Τράπεζα κειμένη est extensa, ἐκτεταμένη ad dapes recipiendas vel παρακειμένη. Utitur hoc verbo de mensa ad dapes proposita Hom. II. ω 475. Νεον δ' ἀπεληγεν ἐδωδῆς Ἐσθων καὶ πίνων, ἔτι καὶ παρέκειτο τράπεζα, simplici verbo Xenoph. Anab. VII. 3, 11. Διερρίπτει (ὁ Σεύθης) . . . τὰ κρία . . . καὶ οἱ

ἄλλοι δὲ κατὰ ταῦτα (scr. ταῦτά) ἐποιοῦν, καθ' οὓς αἱ τράπεζαι ἐκείντο. — Τευθίς autem non est intelligenda de singulo prisciculo, verum de sartagine loliginum plena, quam in simili imprecatione nominavit Equitt. 923. *Εὐχομαι δέ σοι τοδί· Τὸ μὲν τάγηνον τευθίδων Ἐφιστάναι σίζον κ. τ. λ.* Jam sensus patebit: Sit mensa extensa et ad eam appellat a mari assa atque stridens τευθίδων in sartagine copia. *Παρ' ἀλός* dicit, ut recens captos eoque deliciores pisciculos indicet. Nam exquisitissimi sunt gustus tum piscēs, quum vix e fluctibus protracti ad carbonēs assantur et adhuc fervidi ad comedendum proponuntur.

AD EQUITES.

Vers. 95.

Ἄλλ' ἐξένεγκέ μοι ταχίως οἴνου χοᾶ,
 Τὸν νοῦν ἰν' ἄρδω καὶ λέγω τι δεξιόν.

Non aptus hoc loco versus, qui dubitationes in sequenti enunciatas praecidit. Non enim posset Nicias interrogare, quid facturus esset cum isto vino Demosthenes, si is jam hoc ipsum indicasset. Recte demum procedit ordo sententiarum, si primum, quid facturus sit in universum indicet, se nempe boni quid facturum: ἀγάθ'· ἀλλ' ἐνεγκε et deinde rem ipsam explicet. Redit autem idem versus infra 113 *Φέρε νυν ἐγὼ 'μαυτῷ προσαγάγω τὸν χοᾶ, τὸν νοῦν ἰν' ἄρδω κ. τ. λ.* et hoc quidem loco aptissime. Hinc in priore delendum puto. Repetitus est ob hanc causam, quod in utroque loco versus praecedens eodem vocabulo χοᾶ terminatur, quae frequentissima causa hujusmodi repetitionum fuit.

Vers. 109.

Δημ. ὦ Δαίμον ἀγαθὲ, σὸν τὸ βούλευμ' οὐκ ἐμὸν.
Νικ. Εἶπ' ἀντιβολῶ, τί ἐστι; *Δημ.* τοὺς χρησμούς ταχὺ
 Κλέψας ἔνευκε τοῦ Παφλαγόνος ἔνδοθεν
 Ἔως καθεύδει. *Νικ.* Ταῦτ' ἀτὰρ τοῦ δαίμονος
 Δέδοιχ' ὅπως μὴ τεύξομαι κακοδαίμονος.

Laborat locus in vocibus ταῦτ' ἀτὰρ. Editiones priscae interrogationem habent ταῦτ' ἀτὰρ τοῦ δαίμονος; quae ad Kusterum usque propagata fuit, qui vertit: Haecine vult Genius? Id admitti ex parte posset, si ἄρα legeretur, vel ob metrum ἄρ' οὐν, sed ne hoc quidem concinne diceretur ταῦτα τοῦ δαίμονος pro τοῦτο τὸ βούλευμά ἐστι τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος. Jam Berglerus interpunctione mutata scripsit ταῦτ' ἀτὰρ τοῦ δαίμονος Δέδοικα κ. τ. λ. At vero ipse fluctuat in explicando eo, quod jam dicat Aristophanes. Nam primum dicit ταῦτα esse admirantis Haecine? et provocat ad Av. 802 τουτὶ τοιαυτὶ μὰ Δι'. — Deinde putat intelligi posse ἐκεῖνα, sed utrumque diceretur cum asseveratione, quae abest ob hoc loco. Imm. Bekkerus omnem interpunctionem sustulit ταῦτ' ἀτὰρ τοῦ δαίμονος Δέδοιχ'. Is enim ταῦτα adverbii loco habuisse videtur. Hoc admissio quid fiet particulae ἀτὰρ; Brunckius et ipse duplicem explicationem proponit, Dindorfius duplicis constructionis conjunctionem δέδοικα ταῦτα et δέδοικα ὅπως μὴ τεύξομαι, quae mihi quidem a simplicitate Aristophaneae dictionis abhorrere videntur. Accedit quod a praecedente τοῦ Δαίμονος non potest sejungi κακοδαίμονος. Nam si statuis, hoc fieri explicandi causa, vox τοῦ Δαίμονος articulo carere debet; sin vero κακοδαίμονος opponis ἀγαθῷ δαίμονι, scribendum erat Δαίμονος τοῦ κακοδαίμονος. Haud dubie legendum ταῦθ' ἑτέρου του (i. e. τινός) δαίμονος Δέδοικα κ. τ. λ. Ἔτερος est alteri oppositus, e regione situs cf. Thucyd. I. 137. Themistocles ab Admeto, Epiri rege dimittitur

ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν πεζῆ. Jam si primum illud bonum est, ἕτερον necessario est malum. Hinc θάτερα (τὰ ἕτερα) idem quod mala Platon. Phaed. c. 63. Ipsum autem ἕτερον δαίμονα habes Pind. Pyth. III. 62 Δαίμων δ' ἕτερος ἐς κακὸν τρέψας ἐδαμάσσατό νιν. Hinc, cum Demosthenes bonum genium appellasset, qui ei suaderet, ut oracula Cleoni surriperet, Nicias bene et κωμικῶς pergit: „Haec alterius (nimirum mali) cujusdam sunt genii et ἐπεξηγήσει id explicat, Δέδοιχ' ὅπως μὴ τεύξομαι κακοδαίμονος i. e. Δαίμονος. Nam eo aevō κακοδαίμων non nisi adjectivum est, recentiores Ἀγαθοδαίμων et Κακοδαίμων tamquam substantiva adhibuerunt.

Vers. 526.

Εἶτα Κρατίνου μεμνημένος, ὃς πολλῶν ρεύσας ποτ'
 ἐπαίνῳ
 Διὰ τῶν ἀφελῶν πεδίῳν ἔρρει καὶ τῆς στάσεως παρασύ-
 ρων
 Ἐφόρει τὰς δρυῖς κ. τ. λ.

Suspecta haec judicat Lobeckius ad Phrynichum p. 739, ac jure quidem, quis enim ferat ρεύσας ἔρρει? Scrib. vid. ἔρρων et comma ponendum post ἐπαίνῳ. Ἐρρῶ, ejusdem ac Latinorum verro etymi, est violenter aliquid loco movere. Hinc istud Homericum ἐνθα με κῦμ' ἀπόερσε Il. 2 348. Hinc significatione media distrahi, diffundi, ut in nota illa phrasi ἔρρει τὰ καλά. Inest igitur notio vagi, distracti. Vagus autem nostro loco est torrens ob id ipsum quia ἀφελῆ τὰ πεδία sunt quae ei ad exspatiandum patent. Eadem imagine Horat. Od. I. 2, 18 de Tiberi qui sinistra ripa per urbem et adjacentem planitiem egressus erat: Retortis littore Etrusco violenter undis, . . . vagus et sinistra labitur ripa. — Huic adjungamus

locum, qui simili vitio laborat vers. 626 ὁ γὰρ ἔνδον ἐλασίβροτ ἀναρρήγνυς ἔπη Τερατευόμενος ἤρειδε κατὰ τῶν ἰππέων Κρημνοῦς-ἐρείδων καὶ ἔνωμότας λέγων. Ἐρείδω de certaminibus recte et poëtice dicitur Pind. Ol. IX. 46 ubi de Herculis pugna cum Neptuno et Apolline Ἀνικ' ἀμφὶ Πύλον σταθεὶς ἤρειδε Ποσειδᾶν Ἐρειδέν τέ μιν (scrib. δέ ἴν) ἀργυρέῳ τόξῳ πολεμιζῶν (scr. πελεμιζῶν) Φοῖβος. Jam recte ἤρειδε cum ἀναρρήγνυς ἔπη jungitur in primis, cum subjiciatur κατὰ τῶν ἰππέων. Sed quid jam κρημνοῦς ἐρείδων? Cum accus. verbum hoc ita copulatur, ut significet niti, inniti aliqua re v. c. πόδ' εἰς χθόν' ἐρείδειν et similia. Patet igitur et repetitione ejusdem vocabuli et sensus inconcinnitate locum laborare. Scrib. ἐρεύγων. Ἐρεύγειν est eructando protrudere, promere Ἡϊόνες βοόωσιν ἐρευγομένης ἀλὸς ἔξω. Il. P 265. Κρημνοὶ autem quos evomisse dicitur Cleon sunt verba minacia, dira. Hinc subjungitur commode, καὶ ἔνωμότας λέγων Πιθανώτατ' quam vocem recte J. Bekkerus a sequentibus separatam his verbis adjunxit. Ἐρείπων quod Brunckius proposuit non perinde aptum est. Monstrat id ipse locus, quo usus est ad conjecturam illam commendandam Il. O 355 προπάροιθε δὲ Φοῖβος Ἀπόλλων ῥεῖ ὄχθας καπέτοιο βαθειῆς ποσσὶν ἐρείπων ἐς μίσσον κατέβαλλε i. e. pedibus disturbavit vallum ejusque ruderibus fossam replevit, ut via super eam pateret. Est enim ἐρείπειν in rudera ἐρείπια convertere, cui significationi nullus hic locus.

Vers. 544 (Bekkeri 546 Brunckii).

Αἶρεσθ' αὐτῷ πολὺ τὸ ῥόδιον παραπέμψατ' ἐφ' ἔνδεκα
κώπαις

Θόρυβον χρηστὸν ληναῖτην.

Junctura vocabulorum incommoda. Non enim θόρυβος sed

ποιητῆς παραπέμπεται i. e. παραπομπῇ comitatu deducitur, honoratur. Contra voces αἶρεσθ' αὐτῷ πολὺ τὸ ῥόδιον commode continuantur per θόρυβον χρηστὸν ληναῖτην, quibus qui sit ille ῥόδιος explicatur. Non tamen ob hanc causam transponenda vocabula παραπέμψατ' ἐφ' ἑνδεκα κώπαις, sunt enim justo loco post ῥόδιον sita, sed ὡς ἐν παρενθέσει, quapropter non impediunt, quominus uno ordine ῥόδιον et θόρυβον posita intelligantur.

Vers. 695 (698).

Κλ. Οὐ τοι μὰ τὴν Δῆμητρά ρ' εἰάν σ' ἐκφάγω
 Ἐκ τῆσδε τῆς γῆς, οὐδέποτε βιώσομαι.
 Αλ. Ἦν μὴ ἔκφάγῃς, ἐγὼ δέ σ' ἦν μὴ ἔκπιω
 Κἀπεκροφήσας, αὐτὸς ἐπιδιαρράγῳ. —

Haec prisca Aldinae Juntinae aliarum lectio. Ravennas pro εἰάν et ἦν simplex habet εἰ, quod Reisigius defendit Lexicorum Sequiriensium auctoritate. Sane varius in ea re usus, sed in prosa attica et in dictione Aristophanea huic affini tam constans est conjunctivi post ἦν usus et voculae εἰ ante conjunctivum fuga, ut nunc quidem de vulgata nondum sit cedendum. Praeterea Rav. Δῆμητρά γ' habet haud dubie vere. Nec video, si in seq. versu ἦν repetitur quare poëta in priore εἰάν posuerit. Nimirum ε istud ex γέ ortum. Scribendum igitur Οὐ τοι μὰ τὴν Δῆμητρά γ' ἦν μὴ σ' ἐκφάγω. Non autem hoc est verbum praegnans, ut dicit Casaubonus, pro duobus positum, ut sit nisi te comedero pro comesum ejecero. Quomodo enim hominem primum comesse et dein ejicere possit e terra? Sed ponitur ἀπροσδοκῆτως, ubi expectes ἐκβάλλω ἐκ τῆσδε γῆς ad voracitatem Cleonis irridendam. Versus tertii initio cum verba praecedentia ἦν μὴ σ' ἐκφάγω repetantur, et ἐγὼ δέ σε sequantur, hic quidem σύ et μέ haud recte aberunt. Scribend. igitur ἦν ἐκφάγῃς σύ μ'. Etiam reliqua laborant ἐγὼ

δέ σ' ἦν μὴ ἔκπιω una syllaba breviora pro hoc metro. Recte Bentlejus ἐγὼ δέ γ' ἦν μὴ σ' ἐκπίω. Nam addita particula γέ oppositiones illae, ut decet, augentur. Simili modo in fortiori oppositione v. 967 οὐμοὶ δέ γ' αὖ λέγουσιν. Sollicitaverunt etiam participium κἀπεκροφήσας, sine caussa. Καὶ in eo est etiam, insuper.

Vers. 784 (786).

Τοῦτό γέ σου τοῦργον ἀληθῶς γενναῖον καὶ φιλόδημον.

Haec Aldinae, Juntinae aliarum editionum lectio, cui post ἀληθῶς syllaba longa deest, quam lacunam certatim expleverunt interpretes nullo ut mihi quidem videtur successu. Aristophaneae dictionis vestigia lectio quamquam corruptissima h. l. Cod. Ravenn. monstrare videtur. Habet is: Τοῦτό γέ τοί σοι τοῦργον ἀληθῶς αὐτοῦργον γενναῖον καὶ φιλόδημον. Pro αὐτοῦργον Bekkerus sine accentibus sistit vocem unam αὐτουργον. Nempe libr. vocem bis posuerat τοῦτο γέ τοί σοι τοῦργον ἀληθῶς ἦν ἔργον γενναῖον κ. τ. λ. Ejectis autem, quae explicandi caussa addita sunt vocibus τοί et ἔργον legendum τοῦτό γέ σου τοῦργον ἀληθῶς ἦν γενναῖον κ. τ. λ. quae est lectio vulgata modo addita imperfect. ἦν. Hoc imperfectum in similibus sententiis asseverandi sensu ponitur usu prisco et jam Hesiodo cognito, cujus Ἔργων initium erat secundum Boeotos a versu: Οὐκ ἄρα μούνον ἔην ἐρίδων γένος κ. τ. λ. cf. Theog. 699. Πλήθει δ' ἀνθρώπων ἀρετὴ μία γίγνεται ἤδε Πλουτῶν τῶν δ' ἄλλων οὐδὲν ἄρ' ἦν ὄφελος. Nec ipse Aristophanes hanc dicendi rationem ignorat. Pac. 22. Οὐδὲν γὰρ ἔργον ἦν ἄρ' ἀθλιώτερον de re praesenti cum asseveratione adhibitam.

Vers. 1366.

Ἐπειτ' ὁ πολίτης ἐντεθεὶς ἐν καταλόγῳ
 Οὐδείς κατὰ σπουδὰς μετεγγραφήσεται.

Mirum hoc si in universum dicitur, id est de cive in genere. Nam si hunc appellat, nullum excipit et intelligit tabulas, in quibus civium nomina erant perscripta. De his autem si loquitur, quomoda aliquis in eo laborare potest, ut eximatur et alio transferatur? Nam qui ex his tabulis excidit, jure civis attici excidat necesse est. Non igitur de tabulis in universum, sed de certo tabularum genere, nempe de tabulis militaribus sermo est. De his autem vel imprimis κατάλογος dicitur. Suid. *Κατάλογος ἢ ἀπογραφή τῶν ὀφειλόντων στρατεύεσθαι καὶ ἡ ἐξαρίθμησις· ὁ πίναξ ἐφ' ᾧ ἐνέγραφον τῶν ἐκστρατευομένων τὰ ὀνόματα* allato hoc ipso Aristophanis loco. Eadem fere Schol. ad hunc locum. Non igitur de civibus in genere sermo est, sed de militibus et de iis quidem, qui militiam detrectabant. Fluxa autem scriptura vocis ὁ πολίτης. Ravenn. δ' ὑπολίποις. Scrib. *ἔπειδ' ὀπλίτης ἐντεθεὶς ἐν καταλόγῳ.* Jam omnia concinere intelliges.

AD PACEM.

Vers. 16.

Οἰκ. A. Καὶ τριβ' ἐτέρας γε. Οἰκ. B. μὰ τὸν Ἀπόλλω ἴω
 μὲν οὐ.

Cod. V. et Rom. γε omittunt. Dindorfius: *Καὶ τριβ' ἔθ' ἐτέρας* sine causa. Nam γε post ἐτέρας facit, ut tonus in hac voce colligatur, quo facto patet ἐτέρας distinctius cum respectu ad priora dici, hoc est idem atque

ἑτέρας ἔτι vel ἔτι ἑτέρας ea dicendi forma significari. Idem vir egregiu vers. 33 τέως ἕως σαυτὸν λάθης διαρῥαγείς Reisigium sequutus sine causa optativum λάθοις intulit, quo non magis opus quam Dawesiano ἄν.

Vers. 64.

Τοῦτ' ἔστιν δῆτα τὸ κακὸν αὐθ' οὐγὼ λέγον.

Haec vulgata, recte quoad dictionem τοῦτό ἔστι τὸ κακὸν αὐτό, vel αὐτὸ τὸ κακὸν ὃ ἔλεγον. Sed Ravennas Τοῦτ' ἔστι τουτί τὸ κακὸν αὐθ' οὐγὼ λέγον. Hinc Reisigius τοῦτ' ἔστι τουτο τὸ κακὸν αὐθ' qua ratione dictio duplici τουτο oneratur. Scr. τοῦτ' ἔστι τουδι τὸ κακὸν αὐθ', nempe τουδι hujusce hominis.

Vers. 98.

Τοῖς τ' ἀνθρώποισι φράσον σιγᾶν.

Ravennas ἀνθρώποις. Hinc ἀνθρώποις τε Dindorfius sine causa. Recte sese excipiunt τοῖς τ' ἀνθρώποισι et τοὺς τε κοπρῶνας. Sed quae sequuntur καὶ τὰς λαύρας καιναῖς πλίνθοισιν ἀνοικοδομεῖν vitium habent. Non enim patet, quare denuo vel in altum aedificari debeant λαῦραι. Recipiendum ex margine ed Flor. ἀποικοδομεῖν aedificando separare a viis et aeris accessu, ne eas sentiat Trygaei scarabaeus.

Vers. 114.

ὦ πάτερ ὦ πάτερ ἄρα γ' ἐτήτυμος

Recte sic Dindorfius pro eo, quod est in libris *ἔτυμός γ' ἄρ*, vel *ἄρα*. Dubitat enim puella ut versus 116 *ἔστι τι τῶνδ' ἐτύμως*; monstrat. Redit vox *ἐτήτυμος* in iis, quae respondet Trygaeus v. 119, sed sine caussa idem editor *Δώμασιν ἡμετέροις φάτις ἦκοι* in *ἦκοι δώμασιν ἡμετέροις φάτις*. Recte enim hac paroemiaci specie *ῥῆσις* in clausulam exit, postquam ipsa illa *φάτις* commemoratur. Nec concinne spondeum in hac rhythmici agilitate initio versus pones.

Vers. 269.

Ἀπόλωλ' Ἀθηναίοισιν ἀλετριβανος ὄρας
Ὁ βυρσοπώλης, ὃς ἐκύκα τὴν Ἑλλάδα.

Rav. et Vat. omittunt *ὄρας*. Hinc Porson. *Ἀθηναίοισι ἀλετριβανος*. Sequitur hunc Dind. *ὄρας* metrici grammatici additamentum appellans. Sed nil mutandum *ὄρας*, *ὄρατε* docendi vel excusandi causa media injiciuntur. Cf. Nubb. 254 *ὅτι Κλεισθένη εἶδον ὄρας* διὰ τοῦτ' ἐγένοντο γυναῖκες. Thesmoph. 490. *Τοῦτ' οὐδεπώποτ' εἶφ' ὄρατ' Εὐριπίδης* et mox 496 *ταῦθ' ὄρας οὐπώποτ' εἶπεν* ib. 556 *ἐπεὶ τόδ' οὐκ εἶρηχ' ὄρας* Eccles. 104 *Πρότερον ἦν οὗτος γυνή, Νυνὶ δ' ὄρας πράττει τὰ μέγιστ' ἐν τῇ πόλει*. Articulo autem recte caret *ἀλετριβανος* in ore heri vel famuli tamquam instrumentum domesticum. Vocabula enim usu multo trita *ἄναρτα*. Hinc vers. 259 *οἷσις ἀλετριβανον τρέχων;* et v. 282 *ἀπόλωλε γὰρ καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοισι κακὸς ἀλετριβανος;* ubi tamen scrib. *κακῶς ἀλετριβανος*. Contra Trygaeus vers. 265 *εἶπερ γὰρ ἦξει γε τὸν ἀλετριβανον φέρων*. Sed hic leg. *τόν γ' ἀλετριβανον*. Nam in nomine tonus est hoc loco, non in verbo. — Vers. 274 *οὐκ οὖν ἕτερον δῆτ' Ravenn. γέ τι pro δῆτ'*. Reisig. *γ' αὐτ'* sine causa alteram particulam alteri postponens. Sed *γέ τι* corruptum videtur ex *γέ τοι*. Ac *τοι* et *ἐκ* crasin faciunt tam bene quam *τοι ἄν* similia.

Vers. 381 (395).

Μηδαμῶς, ὦ δέσποθ, Ἐρμῆ, μηδαμῶς, μή μηδαμῶς
 εἴ τι κεχαρισμένον
 χοιρίδιον οἶσθα παρ' ἐμοῦ γε κατεδηδοκώς,
 Τοῦτο μὴ φαῦλον νομίζων ἐν τῷδε τῷ πράγματι.

Versus ultimus et structura et metro laborat. Hinc certatim concurrerunt interpretes ad eum sanandum, falsi in eo, ni fallor, quod *νομίζων ἐν* in *νόμιζ' ἐν* mutaverunt. Recte ponetur infinitivus hoc loco, utpote in oratione instanter precantium. Jam τῷδε τῷ facile in unam vocem contrahas τοιούτῳ, quo facto oratio illa procedit:

τοῦτο μὴ φαῦλον νομίζειν ἐν τοιούτῳ πράγματι.

Patet haec concinne dici neque multum a vulgata lectione recedere.

Vers. 401 (409).

Ερ. ἵνα τι δὲ τοῦτο δράτον; Τρ. ὅτιη νῆ Δία
 Ἡμεῖς μὲν ὑμῖν θύομεν

Haec lectio Aldina est, Iuntina prior ἵνα δὲ τι τοῦτο, quod ducit ad ἵνα δὴ τι τοῦτο, et haec quidam scriptura recipienda haud dubie erat auctore Bentlejo, sed interpungenda ἵνα δὴ; τι τοῦτο δράτον;

Vers. 465.

Οἰωῶξεςθ' οἱ Βοιωτοί.

Brunckius dictionem interpolavit, scribendo ὦ Βοιωτοί, quem male sequutus Dindorfius. Recte nominativus cum compellatione vel admonitione jungitur.

Vers. 461.

Χο. ἄγετον, ἔυνέλκετον καὶ σφῶ . .
 Τρ. οὐκουν ἔλκω καξαρτῶμαι.

Versum priorem ad metrum jambicum redigere studuerunt Hermannus, Dindorfius, Ahlwardtus nullo ut mihi videtur successu. In ἄγετον inest ἄγετ' οὖν. Jam ἔυνέλκετον in ἔυν ἐμοὶ γ' ἔλκετε disjungendum quo facto recte procedunt rhythmici: ἄγετ' οὖν ἔυν ἐμοὶ γ' ἔλκετε καὶ σφῶ. Simili ratione vocula γε interponenda versui 524 multis modis tentato (τοῦ μὲν γὰρ ὄζει) Ἐπυλλίων Εὐριπίδου. Τρ. Κλαύσ' ἄρα σύ Scrib. κλαύσει γ' ἄρα σύ. —

Vers. 482 (491).

Χορ. Μικρὸν κινουμέν γ'. Τρ. οὐ δεινὸν
 τοὺς μὲν τείνειν, τοὺς δ' ἀντισπᾶν;
 πληγὰς λήψουσ', ὦ ῥγεῖοι.

Dindorfius, librum Ravennatem sequutus in textu posuit:

Ἐρμῆς.

Μικρὸν γε κινουμέν.

Τρυγαῖος.

Οὐκουν δεινόν . . . . .
 τοὺς μὲν τείνειν, τοὺς δ' ἀντισπᾶν; κ. τ. λ.

putans excidisse post vocem *δεινόν* vel *δῆτα τόδ' ἐστίν*, quae in similibus locis apparent. Horum neutrum videbis probandum, quia et transposita vocula *γε* et additis his tribus vocibus solvuntur anapaesti spondiaci quibus consilio usus est poeta ut nisum magna vi trahentium ipso rhythmō indicaret, quo sublato venustas loci obfuscatur. Idem vir doctissimus ante *Μικρόν κινούμεν* verba *ὦ εἶα*, *ὦ εἶα* sine ratione sustulit, omissa in Codice Ravenn. et Veneto, quae metrici grammatici additamentum esse pronunciat, atque verba *Μικρόν γε κινούμεν* ad Mercurium transtulit. Sed nec ratio patet, quare metricus grammaticus voces adjecerit, nec recte Mercurius *κινούμεν* dicit, quippe qui non ipse trahat cum reliquis, sed eos hortatu tantum et numine suo juvet. Hinc v. 509 *Ερμ. χωρεῖ γε δὴ τὸ πρᾶγμα πολλῶ μᾶλλον ὦ ἄνδρες ὑμῖν*, non *ἡμῖν* dixit, quo opus erat, si ipse cum reliquis manus applicaret.

Vers. 519 (527).

*Ερμ. Μῶν οὖν ὁμοιον καὶ γυλίου στρατωτικοῦ;
Χορ. Ἀπέπτυσ' ἐχθροῦ φωτὸς ἔχθιστον πλέκος.*

Posterior versus colorem habet tragicum et ni fallor ex Euripide traductus est et ex loco quidem, in quo *πλέκος* de *δολοπλόκῳ* aliquo qualis Ulysses in Tragoediis exhibitus erat. Eadem voce Aristophaneus Euripides utitur in scena similis parodiae plena Acharn. 802 *τί δ' ὦ τάλας σὺ τοῦδ' ἔχεις πλέκους χρέος* qui versus et ipse ex Euripide sumtus est teste Schol.

Vers. 588.

Πρῶτα μὲν γὰρ αὐτῆς ἤρξε Φειδίας πράξας κακῶς

Εἶτα Περικλῆς φοβηθεὶς μὴ μετάσχοι τῆς τύχης
 Πρὶν παθεῖν τι δεινὸν αὐτὸς ἐξέφλεξε τὴν πόλιν . . .
 Καξεφύσησεν τοσοῦτον πόλεμον, ὥστε τῷ καπνῷ κ. τ. λ.

Locus in historia Phidiae maximi momenti habitus, sed qui sensu et metro laborat. Metro consulere voluit Bentlejus transpositis vocabulis αὐτῆς ἤρξεν, sensui Seidlerus scribendo ἤρξεν ἄτης. Hanc mutationem emendationem dicit Dindorfus et in textu posuit. Sed fuisse hic sermonem non περὶ ἄτης, verum περὶ αὐτῆς nempe εἰρήνης colligas ex versu 598 et sequentibus:

Τρ. Ταῦτα τοίνυν μὰ τὸν Ἄπολλω γῶ πεπύσμην οὐδε-
 νός
 Οὐδ' ὅπως αὐτῇ προσήκοι Φειδίας ἠκηκόη.
 Χορ. Οὐδ' ἔγωγε πλήν γε νυνὶ ταῦτ' ἄρ' εὐπροσωπος
 ἦν,
 Οὐσα συγγενῆς ἐκείνου· πολλά γ' ἡμᾶς λανθά-
 νει.

Nam apertum ex his nexum interiorum inter Phidiam et Pacem statui atque cognationem, deque ea Chorum in praecedentibus primum fuisse edoctum. Hoc si ita est, αὐτῆς conjecturis non erit obliterandum. Quidquid enim lectum fuerit, debuit eo explicata vel saltem indicata fuisse illa ipsa ratio quaecunque demum αὐτῆς i. e. Εἰρήνης ad Phidiam fuerit. Ἄρχειν εἰρήνης significat auctorem esse Pacis, ut ἄρχειν πολέμου, aut ducem, principem atque arbitrum, ut ἄρχειν Ἑλλήνων, Ἀθηναίων. Jam si ad splendida Phidiae opera respicias, quae et otio et opibus indigebant pace sola parabilibus, facile videas, qua ratione ἄρχειν εἰρήνης ille dicatur. Sed hoc imperium male ipsi cessit, gessit id πράξας κακῶς. Hinc Pericles timore et mala conscientia actus rempublicam turbasse dicitur et in tumultu perisse Pax ἦδε δ' ἠφανίζετο. Historiam non tango, satis quidem cognitam in-

primis post egregiam Othofredi Mülleri operam in ea illustranda positam. Sed in verbis *ἐμβαλῶν . . . ἤδε δ' ἠφανίζετο* Bentley sine causa *Κἀξίφυσησε* pro *ἐξίφυσησε* scripsit, ita ut versus prior ad praecedentia referretur. Sed recte sententiae in universum indicatae explicatio sine copula additur. Ea tamen carere non potest oratio v. 614 in quo *κούκέτ' προ οὐκέτ'* scribas.

Vers. 717 (732).

*Ἡμεῖς δ' οὖν τοῖσι Θεαταῖς
Ἦν ἔχομεν ὁδὸν λόγων εἰπόμεν χῶσα τε νοῦς ἔχει.*

Haec vulgata est, metro in *λόγων* corrupto et in *ἔχει* manco, nec sensu in fine commodo. Ravennas prius vitium ex parte tollit *λόγον* exhibens. Sed jam laborat constructio. Quid enim verba *λόγον εἰπόμεν ἦν ὁδὸν ἔχομεν* sibi velint, nemo facile dixerit. Diversissima tentarunt interpretes, in quibus insignis et hic Reisigii interpolatio.

*ὁδὸν ἦν ἔχομεν τοιῶνδε λόγων, εἰπόμεν ὅσ' αὐτὸς
ἔχει νοῦς,*

quae si apud poëtam legerentur et interprete et emendatore indigerent. De sensu videndum. *Ἄδός* de ratione artis Pindaro non raro adhibitum Ol. I. 178 ed. H. *ὁδὸν λόγων* et in simili re *καί τινα Οἶμον ἴσαμι βραχύν*. Idem de Oraculo in Equitt. 1015 (add. 1030) *Φράζειν Ἐρεχθεΐδη λογίων ὁδόν* i. e. oraculorum rationem. Non igitur mirum, si *λόγων* nempe voce ad *ὁδόν* relata in Ravennate quamvis nunc quidem haud apta apparet. Quod autem dicit poëta, hoc est, se velle rationem explicare artis suae *ἦν ὁδὸν ἔχομεν* idque oratione. Hoc autem quum in proxima *ρήσει* fiat, haud dubie scrib. *ὁδὸν ἦν ἔχομεν λόγῳ εἰπόμεν*. Poëta vero praeter artem

suam alia plura in parabasi tractat, quae jam annunciat reliquis verbis
 καὶ ὅσα ὁ νοῦς κ. τ. λ. Haec autem ad eandem sensus analogiam ita
 scribas χῶσα γε νοῦς αὐτὸς ἐπείγει scil. ἡμᾶς nos impellit. Γέ
 autem posuit, quia integra dictio esset καὶ ὅσα ἄλλα et quae prae-
 terea. Hinc igitur ὅσα sensu praegnanti dictum est.

Vers. 830.

Οἶκ. Τὶ δ' ἔδρων (αἱ ψυχὰι τῶν διδυραμβοδιδασκάλων).
 Τρ. ἔννελέγοντ' ἀναβολὰς ποτώμεναι
 Τὰς ἐνδιαερινερινηχέτους τινάς.

Habes vocem spissam ex Aristophanis fabrica et προγᾶστορα, sed in mediis intestinis laborantem. Primae duae syllabae ductae ab ἐνδιος serenus, sequentes duae ab ἀήρ. Tres posteriores ab ἡχέτης unde Hesiodi ἡχέτα τέττιξ sumptus est E 580, qui δεινδρέω ἐφεζόμενος λιγυρήν καταχέυατ' αἰοιδήν. Hucusque igitur istae ἀναβολαὶ erunt per liquidum aera resonantes. Sed mediae in his vocibus haerent literae *IANEPIN*. Has *IATEPIN* i. e. *T* pro *N* Cod. Rav. exhibet. Suid. voc. διδυραμβοδιδάσκαλοι earum loco habet *IAIEPIN* i. e. *I* pro *N* vel *T* sed idem *IANEPIN* praebet ad vulgatam lectionem sub ipsa hac voce. Editio princeps Suidae Mediol. priore loco habet: καὶ ἔλεγον. ἐν διαέριαι. ἐρινηχέτους, et in posteriore: ἐνδια εριαβερινηχέτους, i. e. cum literis *IABERIN* in parte vocabuli dubia. Sedes igitur corruptelae in litera media inter *A* et *P* est, quam *B*, *I*, *N*, *T* libri vetusti exhibent. Atque *T* quidem nititur auctoritate Didymi ap. Schol.: Δίδυμος δὲ πεπλάνηται λέγων ἀερινηχέτους· οὐ γὰρ λέγουσιν αὐέρα οὔτοι nempe διδυραμβοδιδάσκαλοι. Addit idem: συνεχῶς δὲ αὐτοὺς κωμωδοῦσιν, ὡς ἀέρας καὶ νεφέλας καὶ τὰ ἐκ τούτων σύνθετα ποιοῦντες. Videtur hic νεφέλας habuisse in voce. Quod si statuis leg. erit τὰς ἐνδιαιδε-

ρινεφεληχέτους τινάς, quae tamen satis violenta esset mutatio. Reisi-
gius ἐνδιαερισαιθρινηχέτους, quod probat Dindorfus sine causa.
Nam ἀήρ et αἰθήρ si hic conjuncta sunt i. e. vocabula idem fere
significantia mera existit compositionis scabrities et νήχεται male cu-
sum vocabulum est. Scrib. ἐνδιαερισαιθρινηχέτας ut media du-
catur vox ab ἐαρινός et sensus sit: „quae veris tempore per aera
resonant“. Corruptela orta ex affinitate Syllabarum αερι et εαρι.
Veris cum dithyramborum cantu concentum et consortium monstrat
ipse Aristophanes Nubium 312 Ἴηρι τ' ἐπερχομένῳ Βρομία χάρις
εὐκελάδων τε χορῶν ἐρεθίσματα καὶ Μοῦσα βαρύβρομος αὐλῶν
et nobilissimum Pindarici dithyrambi fragmentum p. 575 no. 45 ed.
Boeckh, cujus splendidissimi carminis partem illustrando Aristophanis
vocabulo idoneam hic transcribamus, ut animus ab examine sylla-
barum et vocularum paulo lassatus in eo requiescat:

Δεῦτ' ἐς χορὸν Ὀλύμπιοι . .
οἰχνεῖτε . . ἰοδετᾶν λάχετε στεφάνων
τᾶν τ' ἐαριδρέπτων λοιβᾶν . .
τὸν Βρόμιον τὸν Ἐριβόαν καλέομεν . .
ἐν Ἀργεῖα Νεμέα μάντιν οὐ λανθάνει
Φοῖνικος ἔρνος, ὁπότε οἰχθέντος Ὠρᾶν θαλάμου
εὐδομον ἐπαῖωσιν ἔαρ φυτὰ νεκτάρεια.
Τότε βάλλεται, τότε ἐπ' ἀμβρόταν χέρσον ἐραταί
ἴων φόβαι, ῥόδα τε κόμαισι μίγνυται,
ἀχεῖται τ' ὄμφαι μελέων σὺν αὐλοῖς
ἀχεῖται Σεμέλαν ἐλικάμπυκα χοροί.

Vers. 798 (832).

Οἰκ. οὐκ ἦν ἄρ' οὐδ' ἄ λέγουσι κατὰ τὸν αἶρα,
ὡς ἀστέρες γιγνώμεθ' ὅταν τις ἀποθάνῃ;

Τρυγ. Μάλιστα. Οικ. καὶ τίς ἐστὶν ἀστὴρ νῦν ἐκεῖ;
 Τρυγ. Ἴων ὁ Χίος, ὅσπερ ἐποίησεν πάλαι
 ἐνθάδε τὸν Ἄοϊόν ποθ', ὥστε γ' εὐθέως
 Ἄοϊον αὐτὸν πάντες ἐκάλουν ἀστέρα.

In primo versu interpunctio mutanda, quam vel nuperrimi editores servant. Non enim λέγουσι κατὰ τὸν αἴρα, sed ὡς ἀστέρες γιγνόμεθα κατὰ τὸν αἴρα. Scrib. igitur λέγουσιν, κατὰ τὸν αἴρα ὡς ἀστέρες γιγνόμεθ'. — In penultimo Rav. et Ven. habent ὡς δ' ἦλθ' εὐθέως, quod recepit Dindorfius ac jure quidem, quantum ad ὡς δ' ἦλθε. Sed etiam de εὐθέως dubito. Vox enim superflua, contra requiris adverbium loci. Schol. ad h. v. ὡς δ' ἦλθεν, ἐνθάδε, ἀντὶ τοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀπέθανεν. Patet hunc in libro suo habuisse ἐνθάδε post ὡς δ' ἦλθ' nec vero εὐθέως. Expulsum videtur ἐνθάδε a grammaticis de significatione sollicitis, quippe cum ἐκεῖ expectes. Sed ἐνθάδε ut ἐνθα omnino de loco jam indicato ponitur sive propinquus ille est, sive longe remotus. Jam vero vox ἐνθάδε ad initium versus traducta ibi lectionem genuinam expulit, quae ni fallor fuit ἀστέρα τὸν Ἄοϊον. At vero haec probabilia, non certa.

Vers. 817 (852).

Τρυγ. οὐ γὰρ ἐθελήσει φαγεῖν
 οὐτ' ἄρτον, οὔτε μᾶζαν, εἰωθυῖ' αἰὶ
 παρὰ τοῖς θεοῖσιν ἀμβροσίαν λείχειν ἄνω.
 Οἰκ. Λείχειν; ἄρ' αὐτῇ καὶ κανᾶσκευαστέον.

Haec Juntinae II. lectio. Hinc fecere κανᾶ σκευαστέον, quod quamvis sensu nullo haeret adhuc in textu Brunckiano. Nam κανᾶ vel κανίσκια feruntur non linguntur a virginibus. Juxta κανᾶ apparet altera lectio κανθάδε in edd. Farr. et Brub. probata jam

Berglero, qua recepta interrogatio tollenda est: *λείχειν ἄρ' αὐτῇ κἀνθάδε σκευαστέον*. Sed alio ducit loci totius ratio. Nam verbis *λείχειν ἄνω*, quibus utitur Trygaeus ex procaci servi ingenio apte demum respondebunt verba *λείχειν κάτω*. Scribendum igitur erit: *λείχειν ἄρ' αὐτῇ καὶ κάτω σκευαστέον*. Hoc explicuerunt addita glossa *καὶ ἐνθάδε*, ex cuius cum vera lectione vel mixtione vel confusione ortae sunt scripturae *κἀνθάδε*, *κἀνᾶ*, reliquae. Sed Scholiasta qui *κάτω λείχειν* per *ἐνθάδε λείχειν* explicuit, a vernacula servi impudentia aberravit. Quid voluerit, istud perspexit jam Brunckius, quamquam hic quidem *λεκάνην σκευαστέον* scribendo lectionem corruptit, et satis aperto indicat ipse poeta verbis, quibus Ariphradē v. 848 carpit: *Οἰκ. Ἀριφράδης (νεύει) ἄγειν παρ' αὐτὸν ἀντιβολῶν. Τρυγ. ἀλλ' ὦ μέλε τὸν ζωμὸν αὐτῆς προσπεσὼν ἐκλάφεται*, ubi videndi interpretes.

Vers. 856 (891).

*Τουτί δ' ὄρα τοῦπτάνιον ἡμῖν ὡς καλόν.
Διὰ ταῦτα καὶ κεκάπνικεν ἄρ' ἐνταῦθα γὰρ
Πρὸ τοῦ πολέμου τὰ λάσανα τῇ βουλῇ πότ' ἦν.*

Ita Dindorfius, repudiata in primo versu lectione *ὄρατε*, quam reliqui critici servant, motus ni fallor pronomine *τουτί*, cui subjungitur usu vulgato articulus, hoc autem versu non opus eo, quia vox demonstrationem loci continet et fere adverbii vice fungitur. Legendum igitur *ὄρατ' ὀπτάνιον*, itaque vertendum: Videte autem hicce coquina nobis quam pulchra sit. In secundo variant libri exhibentes *ἄρ'* et *ἄρ'*, *κεκάπνικ'* et *κεκάπνικεν*. Molesta autem hoc situ vocula ille circumflexo notata et scrib.: *Διὰ ταῦτα καὶ κεκάπνικεν ἄρα γ' ἐνταῦθα γὰρ. Ἄρα γε* usu legitimo, ubi non simpliciter sed cum asseveratione aliquid ex praecedentibus conclusione facta deducitur.

Vers. 905 (939).

ὡς πάνθ' ὅσ' ἄν θείλη γε χ' ἢ τύχη κατορδοῖ.

Haec Juntinae II. aliarumque editionum lectio. Γέ autem ex Θεός corruptum fuisse eo apertum est, quod ipsum hoc nomen θεός exhibent liber Victorianus, Scholiasta et Suidas sub vocibus πάνθ' ὅσ' ἄν, quo recepto versus procedit:

ὡς πάνθ' ὅσ' ἄν θείλη θεός καὶ τύχη κατορδοῖ.

Nam καὶ Τύχη scribam pro χή Τύχη ob dictionis concinnitatem. Versus est diameter iambicus subjuncto ithyphallico. Cum autem ei in anstistrophicis respondere debeat versus 988 (1023) σέ τοι δύρασι χρῆ μένοντα τοίνυν, vidit Dindorfius aliquid hic excidisse et scribendum proposuit σέ τοι δύρασιν ὧ γέρον χρῆ μένοντα τοίνυν. Sed jungitur σχίζας δευρὶ τιθέναι ταχίως, ex quibus patet, ἀρα ε, cui imponantur σχίζαι, notionem requiri. Scribas igitur Σέ τοι δύρασι παρὰ βωμῶ χρῆ μένοντα τοίνυν Σχίζας δευρὶ τιθέναι, collato versu 908 (942) ὡς ταῦτα δῆλα γ' ἔσθ' ὁ γὰρ βωμὸς δύρασι καὶ δῆ.

Additamenta ad Fr. Thierschii dissertationes
quae praecedunt.

---

1. Ad dissertationis de sepulcro Alyattae finem
p. 433 haec addi velim:

Quae post devictos a Lydis Maeones et Torrhebos gentis illius fata fuerint, id quidem nos latet usque ad Candaulis aevum, qui ultimus illius regum prosapiae fuit. Hunc referunt a Gyge regno vitaeque spoliatum, Gygem autem ejus servum fuisse, qui reginae auxilio regem dolo interfecerit. Omnem de Gyge historiam fabulosam esse jam dudum perspexerunt, sed historico fundamento niti non minus certum est. Ejus enim sub persona rerum conversio latet, qua factum est, ut regnum Lydorum ad aliam Regum stirpem transiret, quod quidem plerumque non sine armis et hominum caedibus fieri solet. Hoc ipsum autem ut istis quoque imperii Lydorum vicibus accidisse statuamus, nos movet locus de Gyge ejusque origine, servatus ab Etymologo M. v. *Τύραννος*. Ita enim Lexicographus: *Τύραννος, ἦτοι ἀπὸ τῶν Τυρρῆνων· ὡμοὶ γὰρ οὗτοι· ἢ ἀπὸ τοῦ Γύγου, ὃς ἐστὶν ἀπὸ Τύρρας, πόλεως Λυκτικῆς, τυραννήσαντος πρῶτον ἐν αὐτῇ*. Scribendum hic esse *Λυδικῆς* pro *Λυκτικῆς* jam Sylburgius vidit, quem recte sequitur C. O. Müllerus in libro de Etusc. T. I.

p. 80 not. 22. Hoc si verum, habemus Tyrrham vel Torrham i. e. Torrheborum metropolin Gygae patriam, ipsumque ejus principem vel *τύραννον* factum. Hic igitur, qui gentis prius a Lydis devictae principatum est consequutus, si postea toto Lydorum imperio cum regis eorum caede potitus est, facile patet, novam illam rerum conversionem satis clare indicari, qua factum est, ut qui antea a Lydis superati essent Torrhebi, ipsi versa vice Lydos debellarent ducemque suum totius gentis regem constituerent. Hoc si ita accidit, apertum est, quo modo, cum historica fides fabulis velaretur, Gyges, e gente Lydis subjecta ortus, Candaulis servus dici potuerit. Videtur tamen non ulterius progressa haec victoria, quam ut sub nova regum progenie singulae universae gentis nationes aequali jure jungerentur, regni autem nomen et caput, Sardibus constitutum, maneret. Hoc si ita se habuit, tantum abfuit, ut istae turbae regnum Lydorum debilitarint, ut potius novae vires ei inde succreverint. Nam statim a Gyge incipiunt illa Lydorum incrementa, quae usque ad Alyattem et Croesum continuata regnum eorum ad maximam potentiam evexerunt.

2. Ad dissertationis de Murrinis veterum finem haec addas p. 508: Argumentis, quibus probare studui, Vasa Gonzagae atque Barberini nec non fragmenta Vasorum Gagarini murrina cocta Propertii referre, novum argumentum accessit ex natura massae illius candidae, ex qua figurae in superficie vasis cyanea formatae sunt. Dixi supra eam formatam videri ex quarzo vel alabastro trito et polline conglutinato. Sed re accuratius investigata patuit, esse fluorem mineralem (Flussspath) ex quo constet, qui contusus et polline junctus, dein Vasi inductus et in foco positus ardoris vi in massam nitescentem et vitri fere naturam referentem abiit. Cum autem p. 403 seqq. docuerim, murrinam veterum ipsum hunc fuisse lapidem, quia nostris fluor mineralis vel scissilis (Flussspath) nominatur, quid jam naturae vasorum illorum magis congruum, quam ad murrina ea referri, siquidem figurae ex lapide quem murrinum fuisse jam

constat, eis superinductae erant? Hoc si verum est, omnis dubitatio sublata esse ex hac quaestione videtur, nec quidquam superesse, quod nos impediatur, quominus in vasis illis murrina cocta Propertii agnoscamus.

3. Ad Aristophanea p. 699 haec addas velim in Equites:

Vers. 802.

Εἰ δέ ποτ' εἰς ἀγρὸν οὗτος ἀπελθὼν εἰρηναῖος διατριψῆ,
καὶ χίδρα φαγὼν ἀναδαρρήσῃ καὶ στεμφύλω εἰς λόγον
ἔλθῃ,

Γνώσεται οἶων ἀγαθῶν αὐτὸν τῇ μισθοφορᾷ παρεκόπ-
του . . . . .

Κλ. οὐκ οὐκ δεινὸν ταυτί σε λέγειν δῆτ' ἔστ' ἐμέ καὶ
διαβάλλειν.

Conjunctivos tres *διατριψῆ*, *ἀναδαρρήσῃ*, *ἔλθῃ* post simplicem particulam *εἰ* exhibent etiam libri Bekkeri. Brunckianus A *ἔλθοι* habet, quo adminiculo usus Brunckius eumque sequutus Dindorfius scripsere *διατριψεῖ*, *ἀναδαρρήσει*, *ἔλθοι*, in qua *διορθώσει* non patet, quare oratio ex indicativo in optativum transeat. Repugnat non linguae quidem, sed usui atticorum recepto conjunctivus post simplicem particulam *εἰ* in tali oratione. Huc accedit, quod ea, quae his verbis continentur, *εὐχῆς ἔργα* vel in votis sunt. Hinc mihi quidem non dubium, quin optativis usus sit Aristophanes et scribendum sit *εἰ δ' . . . εἰρηναῖος διατριψαὶ καὶ χίδρα φαγὼν ἀναδαρρήσαι . . . καὶ σταμφύλω εἰς λόγον ἔλθοι*. Saepissime autem *αι* horum optativorum in *ηι* corruptum est. — In versu Cleonis *οὐκ οὐκ δεινὸν ταυτί σε λέγειν δῆτ' ἔστ' ἐμέ καὶ διαβάλλειν* — *ἔστι* illud delitescens inter *δῆτα* et *ἐμέ* et eo loco illatum, in quo id non amplius expectas, incommodum est. Hinc mihi quidem vix dubium est, quin scribi debeat *ἔς γ' ἐμέ* pro *ἔστ' ἐμέ*.

Vers. 865.

*Σκύτη τοσαῦτα πωλῶν**Ἔδωκας ἤδη τουτωῖ κάττυμα παρὰ σεαυτοῦ.*

Aldina γε habet post τουτωῖ. Non autem haec vox tonum habet, sed κάττυμα. Hinc scrib. ἔδωκας ἤδη τουτωῖ κάττυμά γε παρὰ σεαυτοῦ. Molesta est eadem vocula in vicinia v. 870 *Κρίνω σ' ὄσων γ' ἐγῶδα περὶ τὸν δῆμον ἄνδρ' ἄριστον*. Nihil enim habet ὄσων, quare cum vi aliqua pronunciari debeat. Recte igitur Bekkerus particulam omisit ex sequenti syllaba ni fallor natam.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Abhandlungen der Bayerischen Akademie der Wissenschaften - Philosophisch-philologische Classe = I. Classe](#)

Jahr/Year: 1835

Band/Volume: [1-1835](#)

Autor(en)/Author(s): Thiersch Friedrich Wilhelm

Artikel/Article: [Aristophanea 645-716](#)